

Az Ige tükrében.

A nép.

II. Móz. 32 : 6. b.
Máté 15 : 32.

A népről sokat és keveset tudunk. Sokat akkor, ha beszélni kell róla, el kell sorolni hibáit, fogyatkozásait, keresni kell az okokat, melyek miatt lehetetlen közötté dolgozni. Sokszor figyeltem meg lekipásztorokat, amint a népükről beszélnek. Találkoztam sok olyannal, aki, mihelyt ez a tárgy szóba jött, keserű hangon panaszra fakadt. El tudta sorolni a nép ezernyi baját, hibáját. Egy élet tapasztalatából bizonyította, hogy nincs hálátlanabb tere az emberi munkának, mintha valaki arra adja a fejét, hogy lekipásztorra legyen. El tudott mondani — és ebben kifogyhatatlan volt — eseteket, melyekben legjobb szándékai csúfoltak valótlan és megtörték népe tudatlanságán, vagy rosszakaratán, amikor megbánta, hogy erre a pályára lépett, és erősen megfogadta ennek következtében, hogy senki-nek sem fog hasonlót tanácsolni. Minden törekvésének, egész életének alapmeggyőződésévé lett az, amit hosszú lelkeszi pályája tanuságául leszűrt, hogy „ezekkel nem érdemes semmit sem kezdeni.” Életem egyik legszomorúbb napját, egyik legnagyobb csalódását egy ilyen nyilatkozat okozta. A nagy remény-ségekkel, u. n. „idealizmussal” kilépő ifju lelkészekből így lesz népünk számára rettegett kényúr, vagy elkeseredett ellenfél, a megértés reménye nélkül.

Aztán ott vannak azok az *elméletek*, melyeket „gyakorlott” lekipásztorok szoktak felállítani, mint „tudni kell a nép nyelvén beszélni” aztán, hogy „a paraszttal keményen kell bánni” mert ez és ez a baj származott belőle, ha valaki engedékeny, vagy „jó” volt a néppel szemben, hogy nem szabad mutani nekik, hogy rájuk szükség van, mindez, amely egy kegyetlen, embertelen, elkeseredett, fanyar lélek védekezése az ellen a lelki kényszer ellen, amelyet önkénytelenül is érez, de melynek megfelelni nem tud. De sem ezek, sem azok részéről nem hal-lottam soha, hogy ismernék valójában a népet, sőt épen azok-ról, akik legjobban dicsekedtek vele, azt kellett látnom, hogy legkevésbé ismerik. Ismerték talán apró furfangjait, ismerték külső szokásait, azt, ami abban a népben rossz, ami benne

bűn, de a lelkét, hitét, vágyait sohasem kérdezték meg tőle. Sohasem kérdezték utána, mit keres az én népem, mi az, ami után vágyik, mi a lelkében az a drága kincs, ami Istennek olyan drága, hogy engem itt tart, hogy ápoljam azt? Mit akar Isten evvel a néppel, és nem, mit akarok én! Még a külső viszonyait is csak felületesen ismerjük. Magyar nyelven alig három könyv jelent meg arról, hogy milyen a mi népünk szociális helyzete és milyenek viszonyai, egyetlenegsem arról, milyen a magyar nép szellemi alkata, lapunknak egy nép-theologia megírására vonatkozó adatgyűjtő felhívása, melyet első évfolyamaiban tett közé természetlen maradt, s az első helyen említett könyvek közül egyik sem származott falusi lelkipásztor tollából.

Csak évtizedeken át emelődött, mélyült azaz *ellentét*, az a rettenetes válaszfal, mely köztünk és népünk között fennáll. Valami rettentő tragikum van abban, hogy a mi kálvinista népünk és az a pásztor, aki érette van odaküldve, a nép közötti életnek és munkának szenteli életét, akinek munkát, életet, lehetőséget, életcél az a nép és az érette való munka ad, meg ne találják egymást soha. Pedig nincs lelkipásztor, akinek a lelkében ne élne, vagy ne élt volna valaha az őszinte törekvés erre a megtalálásra, és nincs gyülekezet, melynek tagjai ne vágnának, vagy ne vágytak volna valaha valaki után, aki az ő töredékes és kicsiny életükben ablakot nyisson az örökkévalóság felé. Nincs lelkipásztor, akinek mikor először állott meg gyülekezele előtt, mely reá várt, melyben neki ezután dolgoznia kell, meg ne kapott volna valami szent elhatározás, akinek a lelkéből ebben a pillanatban a szeretet heve ne csapott volna az előtte álló lelkek felé. És nincs gyülekezet, és nincs egyszerű ember, aki valamikor ne érezte volna, hogy az előtte álló pásztor az ő lelkéhez kapcsolódott, talán egy koporsó mellett, talán egy cselekedetben, mellyel vívódásain segített. Emlékezzünk napokra és órákra, mikor talán a karácsonyi, vagy húsvéti evangélium egyszerre bevilágított a lelkekbe és egyszerre közel éreztük magunkhoz *léleken* azt a népet, jónak, hűségesnek, Isten felé vágyónak. A hétköznapiak, melyek utána jöttek, megint letörölték lelkükről ezt az áldott színt, s az első kepefizetési nap meghozta a régi véleményt róluk.

Honnan van ez a változás? Honnan hát, hogy nem lehet mindig ez a látás uralkodó a lelkünkön? Mikor látunk tisztán? Az ünnep elragadtatásában-e, vagy akkor, mikor egy héttel utána keserű tanácsokat adunk fiatal lelkésztestvéreinknek, hogy ne higgyenek a népnek?

Én azt állítom, hogy az első látás az igazi, s ha nem igazi is a *tények* értelmében, igazi a *keresztyén szeretet* értelmében. Hogy nem az ünnep hangulata, nem egy kegyes áltató elragadtatás volt az, ami akkor jónak és közellevőnek mutatta őket nekünk, hanem az, hogy akkor *Isten oldaláról néztük*

azokat. Isten Lelke szállott reánk akkor és megmutatta őket olyan drágáknak, amilyen drágák Isten szemében. S azt állítom, hogy valahányszor Isten szemével nézzük őket, valahányszor bennük nem olyant látunk, akik alacsonyabban vannak, mint mi, mindannyiszor *meglátjuk* őket igazán. Mert ez az, amit a mi népünk nélkülöz, hogy Isten szemével nézze valaki. Ezt pedig úgy lehet megtenni, ha szeretjük a népet. Sokan voltak és vannak, akik szónokolnak nekik, sokan voltak, akik *vezetni* akarták őket, még többen, akik *hasznát* akarták venni, de nem ez kell! Olyanok kellene, akik *szeretni* tudják őket.

Oh, a mi népünk szeretetre vágyó nép. Mióta Jézus megállott a hegyen a sokaság felett, mely nézett az isteni Pásztorra, Aki szálni és szeretni tudta őket, mind e mái napig keres ami népünk lelkeket, akikben az *igazi Pásztor* lelke lakozzék, akik szálni és szeretni tudják. Fosdick azt mondja, hogy Afrika és Ázsia népeinek egyetlen reménysége a megszabadulásra olyan lelkekben van, akik, mint Livingstone, el tudják szálni az életüket rá, hogy elvigyék annak a népnek a megváltás Igéjét. Ez a mi népünk egyetlen reménysége is. Olyan lelkek, akik semmi mástól, mint a szeretet örök indításából mennek közéjük, és szánva a pásztor nélküli juhokat, meg akarják mutatni nekik az utat az igazi Pásztorhoz. Akik *nem maguk akarják* vezetni, nem maguk akarják megmenteni a népet, hanem egyet akarnak csak: elvezetni őket Krisztushoz, megmutatni nekik az utat Hozzá.

Es itt válik ez a kérdés nagyon komoly *lelkiismereti kérdéssé* a mi számunkra, mikor arról kell számot vetni magunkban: nem, hogy mi mit tettünk eddig a népünkért, hanem, hogy Krisztus mit tudott tenni miáltalunk vele. Mennyiben voltunk engedelmes eszközei neki, mennyiben akartuk a népet nem mi tanítani, hanem alkalmakat mutatni neki, melyek által Krisztus hozzájuk eljuthat, nem mi adni nekik, hanem előkészíteni a lelkeket, hogy tárva legyenek, mikor Krisztus akarja adni nekik megváltása drága javait. A mi néppel való bánásunkban tulontul sok volt a mi, tulontul kevés jutott belőle Krisztusnak. Tanítani akarjuk őket, pedig ők életre, megújulásra, békeségre vágytak.

Ennek a szeretetnek az alapját pedig hiába keressük a „nép iránti érdeklődés“ a nép „felkarolása“, a népnevelés és egyéb hasonló jelszavak tömkelegében. Ezekből soha egy lélekben sem fakadt még békesség, és egy „felkarolt“ lélek sem jutott ezáltal oda, hogy megkapja azt, ami pedig, lehet, öntudatlanul, egyetlen vágya, életföltétele, amit keres, ami az életének értelmet ad. Az igazi szeretet csak olyan lehet, mely nem néz érdemre, nem tekint hálára, nem várja senki elismerését, mert egy vágya és egy forrása van: az a *kegyelem*, melyet *magam megismertem*, s hogy ezt ismertessem meg azokkal,

akik még nem ismerik. Csak ha *magam* részesültem kegyelemben, és éreztem ennek dicsőségét és megújító erejét, akkor tudom meglátni igazán azokat, akik vágnak a kegyelem után és elindulok, hogy megmutassam az utat, melyen megtalálhatják. A nép iránti szeretet és munka egyetlen forrása, ha *magam személyesen tapasztaltam már* Isten megváltó kegyelmét, és erről a kegyelemről nem tehetem, hogy bizonyosságot ne tegyek azoknak, akik körültem vannak. Lehetetlen, hogy egy lélek, mely megérezte ezt a kegyelmet, ne érdeklődjék más lelkek iránt, lehetetlen, hogy ha egy lélekben túláradt a hála a meg tapasztalt megváltás felett, ne akaija azt részévé tenni azoknak, akik sötétségben élnek. A lelkipásztori munka egyetlen jogosultsága, melyet nem ez a világ ad annak, hanem Isten, az, hogy *egy megváltott lélek ezt a boldog tapasztalást át akarja adni* másoknak is. Innen van, hogy oly sok erőtelen prédikáció hangzik el, oly sok sikertelen élet enyészik el, mert nem ezt a boldogító bizonyágtételt akarjuk adni, hanem a magunk ügyeskedésének, elméleteinek és technikai fogásainak kétes értékű eredményeit. Ezek pedig még egy lelket sem mentettek meg, ne csodáljuk hát, ha látjuk, hogy az emberek unják őket.

Ez a szeretet az, amely nem néz semmire, csak arra, hogy szerethessen. Ez az, mely köztünk és népünk között meg tudja teremteni az összekötő kapcsot, mihelyt beszélgetésünk tárgya nem az eső vagy a vetés állása lesz, hanem az, hogy én hogyan tapasztaltam Isten kegyelmét, és hogyan növekedhetem abban. Ez a szeretet, mely nem abból indul ki, hogy én bűnei mellett is szeretem a népet, hogy elnézem gyarlóságait, hanem abból, hogy nincs köztük *egy sem*, aki gyarlóbb, bűnösebb, szennyesebb lenne, mint én voltam, mielőtt Isten kegyelme ebből engem kiragadott, és a magáévá tett. Ezért nincs nekem semmi jogom magamat magasabban állónak tekinteni, mint őket, nincs jogom magamnak tulajdonítani semmit abból, amivel több vagyok, mint ők, hanem meg kell aláznom magamat Isten előtt, mint egy és pedig a legutolsó azok között, akiket kegyelmével arra méltóztatott, hogy az Ő népének vezetői legyenek. Mikor megtapasztaltuk azt, hogy én, a gyöngö, a tehetetlen, a bűnös, hogyan lehetek méltó arra, hogy Isten népének pásztora legyek, mikor abból a gondolatból indulok ki, hogy nem nekem kell őket vezetnem, hanem eszköznek kell lennem Isten kezében, aki az én gyöngeségem által vezeti őket, mikor legalkalmatlanabbnak látom magam erre a hivatásra, akkor vagyok rá egyedül méltó, és akkor nyerem meg igazán annak a népnek a szeretetét, mely reám van bízva.

I. L.

Igehirdetés. Kultusz.

Az igehirdetés válsága.

— A marosvásárhelyi lelk. kurzuson tartott előadás gondolatmenete. —

1. A református keresztyén egyház voltaképeni és eredeti koncepciójában az igehirdetés az *egyetlen* lelkipásztori munka. Egyházunk az Ige egyháza és lelkészeink ministri verbi divini. Természetes, hogy ez az igehirdetés más és több, mint a vasárnapi predikáció. Ez az igehirdetés, az a „megtartó boldonság” amelyet Pál apostol az Isten tetszéséből származó egyetlen eszköznek tart a világ megmentésére. (I. Kr. 1. 21.) Ennek az igehirdetésnek lényege a „keresztől való beszéd,” „a megfeszített Krisztus hirdetése” (I. Kor. 1. 23.) és *homiletika* II. Péter 1. 16—21-ben olvasható.

2. Ez a megtartó igehirdetés, amely a Krisztussal a „szent hegyen” való együttlétből, az „ő dicsőségének tanuságából” származik s „nem mesterkéltségek” áll, hanem a Szentlélek benső bizonyágtételén alapuló *prófétai* beszéd és élet, egyházunkban *válságba jutott*. A válság képe abban mutatkozik, hogy az igehirdetésnek nincs megtartó ereje, nem személyes élményen alapszik és nem a keresztyén élet centrumáról, a keresztől való bizonyágtétel.

3. Ha a válság *okait* keressük, először is azt találjuk, hogy igehirdetésünk *tartalma* elmaradt a világtól; nem a mai kor és a mai ember tényleges lelki szükségletei irányítják és alkotják anyagát. Nem elég szociális és nem elég aktuális. Továbbá nem elég öntudatos: a világ öntudatos szellemével szemben nem áll határozott hitvallásos és világnézeti alapon. Ami az igehirdetés *formáját* illeti, a válság oka az, hogy igehirdetésünk nem adja azt a benyomást, hogy a *miénk*, a sajátunk. A *szónoki* igehirdetés lejártá magát, mert avatag, idegenszerű, modoros, természetellenes, élettelen, szónoki szépségekre törő formája azt az uralkodó benyomást rögzítette meg a lelkekben, hogy az igehirdetés egy külön, u. n. templomi világ funkciója, amely a maga személytelen és liturgiális mivoltában a lelkipásztori munkától elszakított, önálló papi tevékenység, amelynek semmi köze nincs a szenvedő, küzdő és épülni törekvő mindennapi élettel és a hívők lelkének reális szükségleteivel. Ezt a bajt csak növeli a *készületlenség*. De a válság legfőbb oka mindenestre az, hogy az igehirdetés nem *építő*, mert idegen a kereszt szellemétől.

4. Milyen igehirdetés kell? Modern építő igehirdetés. Ehez szükséges ismernünk az igehirdetés modern fogalmát, úgy ahogy azt a legújabb, általunk építő teológiának nevezett irányzat kialakította. Az igehirdetés csak akkor ér valamit, ha benne és általa *tényleges lelki találkozás történik Istennel* a kultusz keretei

közt. Ez épen az építés, ill. épülés lélektani titka. A ref. ker. felfogás szerint Istenhez egyedül méltó, mert *szellemi* eszköz az ő megjenítésére a *gondolat*, az Ige, Az igehirdetés feladata tehát az, hogy a kultuszban résztvevő lelkek *tudatalatti* telítettségét *öntudatba* kell hozni, az isteni gondolat tartalmát az *öntudatban* meg kell eleveníteni és így az igehirdetésben az *öntudatban* össze kell kapcsolni az Istenhez vágyó és nélküle nyomorúlt lelki életet és tartalmat Istennel; a hiányt a kielégítővel, a csonkát a tökéletessel, mégpedig úgy, hogy annak tartalma áthassa, megragadja és magához emelve, megtelítse a lelket az isteni élet erejével. Az igehirdetés tehát a kultusz központját alkotó *lelki dráma* csúcspontja és lényege, melyben tisztán öntudati, lelki szférában zajlik le egy élmény: *a bűnös ember találkozása a kegyelmes Istennel a Krisztusban* s eredménye egy lelki átminősülés, az életnivó fokozati emelkedése, egyszóval az épülés. Ebből következik, hogy az igehirdetésnek az evangeliumot, mint *isteni értékrendszert* ismerő, s azt a *mai emberrel és a mai világgal* annak ismerete alapján közölni tudó tevékenységnek kell lennie. Az ilyen igehirdetés csak *állandó készületből* fakadhat: a rendszeres csendes órák, az imaélet, a folytonos tanulmány, az önfegyelem és önátadás bizonyoságtevő életgyakorlatából, a lelkipásztor személyes közös-ségéből a kereszttel.

5. A legközelebbi teendőkre nézve fontos, hogy az igehirdetés ne kerüljön háttérbe és ne szakittassék el a *belmissziói munkától* és a lelkipásztori funkcióktól. Ezek nem ellentétesek, hanem az igehirdetés centrumába futó s onnan szétágazó szálak. Fontos továbbá, hogy az igehirdető határozott *hittani és világnézeti meggyőződés* alapján álljon s a Szentírás tanulmányozásában a Kálvin Intituciójának és a ref. Confesszióknak irányítását kövesse, amelyeket teljes alaposággal magáévé kell tennie. Meg kell szereznie a készséget a logikailag tagolt, természetes és életteljes *beszédre* s fel kell adnia a szónokiség meddő törekvéseit. Meg kell szereznie a készséget saját élete és gyülekezete szükségletei világos és *precíz tisztázására* s tudnia kell ezeket a Szentírás fényébe állítva, építésre alkalmassá tenni. Meg kell szereznie a készséget a szabatos és építő erejű *írás-művészetre*.

6. Az *Ige egyháza* az igehirdetés által nemcsak az egyes lelkeket Krisztusban építő egyház, de *nemzetfenntartó és kultúrtenyező* is. A nemzetet és a kulturát is az örökkévaló isteni program szempontja alá helyezve, azoknak örök értékét és jelentőségét láttatja és munkálja.

M. S.

Tekszusmagyarázatok.

1. I. Péter 3. 15–16. „Az *Úristen megszentelése*“ alatt az apostol azt érti, hogy az Istent, akiről eddig mások beszéltek nekünk, aki eddig kívülünk állott s ezért idegen és reánknezve hatástalan volt, *életünk Urává, királyává* kell tennünk valóságos, benső, *szívünkben való meghódolás és bizonyágtétel* által. A kérdés az, hogy valóban *Úr e a szívedben Krisztus?* Hódolsz e neki és bizonyágot teszel e róla? Az *Urrászentelés* nagy áldozati ünnepének a szívben kell lezajlania, amikor életünk királyi székébe ültetjük, életünk törvényévé szenteljük s egyetlen uralkodó akarattá koronázzuk magunk felett a Krisztust, a Megváltó Istent. Az antik mystériumban a felavatandót egy sötét szentélybe vitték, amelynek mélyén ott állott a meghaló és feltámadó Isten elrejtett oltára. A myste remegve közeledvén az oltár felé, minden lépésre levett magáról valamit, ami őt Istentől elválasztotta. Letépte a ruháit, megszagatta a húsát, extázisba jöven, kivetkezett öntudatából s magánkívül roskadt le az oltár elé. Mikor aztán ott feküdt, mint egy halott, fény gyúlt ki a szentélyben, az oltár megnyílt és mélyéből rázuhogott az Isten vére, hogy megtisztítsa és újjászülje. Így közeledik a keresztyén lélek *szívében* a kereszt félelmes és dicsőséges oltára felé. Minden lépésre levett magáról valamit, ami akadályá lehet Krisztussal való egyesülésének. Külsőségeket, szokásokat, érzékiségét, saját akaratát s végre szívét dobja fel az oltárra élő, égő áldozatul. S mikor így meghalt önmagára nézve: szívének szentélyében kigyúl a kegyelem fénye, a keresztről rázuhog a Krisztus vére, a gyógyító sebek befogadják, hogy új ember legyen: Krisztus tulajdona. Kegyelemre adván meg magát, hit által lesz termőfája e világban az isteni életnek. *Ez az Úristen megszentelésének* az angyalok karától kísért, misztikus ünnepe a szívben. Enélkül nincs keresztyén élet, nincs valóságos élet.

De erről *bizonyágot is kell tenni*, késznek kell lenni *megfelelni* a világnak. A „*bennünk lévő reménységről*“ megfelelni csak *élettel* lehet. Ez a reménység, amelyről hívő életünkkel felelünk meg, az, hogy az Úristen, aki *felettem már uralkodik*, épen mert felettem már abszolút Úr, tud, akar és fog is uralkodni, a meghódított szívek által az *egész világ felett*. A kálvinista ember dicsősége az, hogy erről *öntudatosan* mindig és mindenütt bizonyágot tesz a világnak. Egyházunknak ilyen „megfelelő“ egyháznak kell lennie, mert gyáva hallgatása bűn az Úr ellen, aki megakarja győzni velünk a világ szellemét. E bizonyágtételhez feltétlenül szükséges, hogy hitünket és Isten ígését teljesen ismerjük, hogy helyeinket a világban elfoglaljuk, hogy *a méltatlant magunk közül kivágjuk s szent félelemmel és szelidséggel*, de teljes oadaadással, Isten rabságában az egyetlen emberi szabadság boldog harcosai és hirdetői legyünk.

2. *Dániel 3. 14–18.* jellegzetesen mutatja a *hit három fokát*, három válaszban, amelyet a hívő lélek a világ szellemének ad arra a kivánságra, hogy őt imádjuk. 1. „*Nem szükséges felelnünk néked.*” Ez a hit álláspontja a *világ szellemével* szemben. A világ kivánsága az, hogy imádjuk őt, az arany állószobrot, az érzékiség, hatalom és dicsőség földi bálványát. A világ gyermekei ezt habozás nélkül megteszik s mert jelszavuk az alkalmazkodás, a világ nem zúzza össze őket és boldogúlnak. Az Isten gyermekei inkább vállalják a tüzes kemencét, mint az alkalmazkodást. *Szántsándékkal?* kérdi tőlük a világ. S ők felelnek: erre a kérdésre *nem szükséges* felelni. Annyira természetes és nyilvánvaló, hogy a világ szelleme alacsony és rossz, hogy a kérdést nevetséges feltenni is. A martirok a megfontolási időt adó bírónak ezt felelik: ilyen *nyilvánvaló* dolgokban nincs helye a megfontolásnak. Ez az *egész szívét* Krisztusnak adó lélek álláspontja és Krisztusnak megalkuvó, felszívú keresztyének nem kellene.

2. „*A mi Istenünk ki tud minket szabadítani.*” Ez a hit álláspontja a világ gyötréseivel, a *szenvedésekkel* szemben. A szenvedés, amivel a világ gyötri a hívőket, nem meghajlást, megtörést, hanem szent dacot és erős bizodalmat kelt bennünk, kiváltja a szenvedés nagy leckéjének megértését: azt bünteti, kit szeret. Isten nem boldog állattokká, de lelki Istenfiakká akar nevelni s ezért csak gyáva, állati lelkek vesztik el a próbák alatt bizalmukat. Isten ki tud szabadítani!

3. „*De ha nem tenné is!*” Ez a hit álláspontja *önmagában*. Nem kétséges, hogy Isten ki tud szabadítani a világ hatalmából, ha akar. De lehet, hogy nem teszi meg. Lehet, hogy reményünk nem teljesül, hogy a kereszt nem vétetik le rólunk s hogy meg kell halnunk. Lehet. De ha nem tenné is, mi akkor is Isten mellett maradunk. Ez az igazi hit szava. Mert a hit ez: Isten *önmagáért* szeretni! Nem *javunkra* hinni, nem félelemből, nem jutalomért, hanem magáért Krisztusért, aki tekintet nélkül reánk, az egyetlen érték és gyönyörűség. Lelkünk a Krisztusé s mi, ha elveszünk is, akkor sem cserélhetjük fel Krisztust a világgal. Istennek a Krisztusban, *önmagáért* való szeretete az amiből a hit hősiessége fakad. Ha őt látom, magamat elfelejtem. Ha őt szeretem, semmit se várok, csak felolvadok az ő szeretetében, mert nem *tehetek másképen*. Ő is így szerette Istent. Imája nem hallgatott meg, a kereszt kellett meghalnia, de mégis Isten kezeibe ajánlotta lelkét. Azonban ez a hit az ajtaja a *szabadító kegyelemnek*. Minden javukra van azoknak, akik az Istent *önmagáért* szeretik. Dialektikus nemzetség, akiket Isten lelke vezet, Isten fiai, akiket a teremtett világ sóvárogva vár.

M. S.

Vallásos nevelés.

Vezetők képzése az ifjusági munkára.

(Ifj. Ker. Egyesületi titkárok képzése a Világszövetségben.)

Ebben a dolgozatban természetesen nem csak arról akarunk beszélni, hogyan képezik a vezetőket a fent említett Világszövetségi munkában, hanem arról is, milyen kell hogy legyen nálunk az előkészülete annak, aki erre a munkára vállalkozik. Az Ifj. Ker. Egyesületek Világszövetsége már régen rájött arra, hogy az ifj. munka olyan kényes ága a munkának, amelyre csak teljesen, lélekben és módszerileg kész emberek vállalkozhatnak. Nem olyan, amihez mindenki ért, ha elvégezte a teológiát, hivatalból, vagy ha neveléstant tanult valamikor az iskolában, mert, mint a tapasztalat is bizonyítja, sok lekipásztor és tanító marad távol az ifjúságtól és eredménytelen munkában kísérletezik, dacára annak, hogy képzettségénél fogva képesnek hiszi rá magát. Dacára annak, hogy ezeknek az ifjúsági munkásoknak képzettsége nem nevezhető szigorúan tudományosnak, mégis, mint látni fogjuk, megkapják azokat az alapokat, melyek a munkában fontosak. De képzettségük igazi fundamentumát nem ez képezi, hanem elsősorban az a lelki képzés, mellyel személyesen hozzák őket kapcsolatba először is Krisztussal, Avval, Akinek az ifjúságot meg akarják nyerni. Abból indulnak ki, hogy csak olyan lelkek tudják a fiúkat Krisztushoz vezetni, akik nemcsak maguk megtalálták már őt, hanem birtokában vannak annak az útnak is, melyen át jobban és jobban az Ő akarata alá lehet rendelni az életünket. Emellett természetesen megismertetik őket azokkal az apróbb kérdésekkel, melyek a munkában előadhatják magukat. Nem egy recipe, amit kapnak, nem egy kész és mindenütt egyformán alkalmazható ismeretanyag, hanem felkészültség arra, hogy saját maguk képesek legyenek megoldani kérdéseket és segíteni lelkeknek, akik hozzájuk fordulnak.

Mielőtt a részletekbe mennénk, szólni kell a programról, melyre ez a munka az ifj. ker. egyesületekben nevelni akar. Ez abban különbözik minden eddigi iránytól, hogy nem egyesületi alakot akar adni, sem semmi szervezetet nem ad, hanem ad egy programot, mely minden szervezettől függetlenül is követhető és véghezvihető. Evvel felszabadította a munkát a szervezet lenyűgöző hatásától és visszament arra az alapra, melyen az első ilyen szervezetek valaha keletkeztek: a személyes munka alapjára. Hogy ez milyen nagy dolog, és milyen sokáig lehet ide eljutni, mutatja az, hogy még ma is, mikor ezt a gondolatot már évek óta hangoztatva látjuk, állandóan annak a nehézségnek az emlegetésével találkozunk, hogy nem lehet megnyerni az ifjúság egészét, s hogy a bibliakör vagy ifj. egye-

sület „szervezése” ezen vagy azon az akadályon megbukik. Halott már régen látjuk, hogy az ifjuság egészének megnyerése, vagy szervezés helyett személyes munkát kell kezdeni, mely először azokat gyűjti össze, akikben már a lelki feltételek egy komoly munkára megvannak.

Ez a program tehát nem egyesület, nem szervezet, hanem egy munkarend, mely szerint lehet dolgozni akár egy kész egyesületben (ha abban arra alkalmas fiúk akadnak), akár egy iskolai osztályban is, de legkönnyebben és legbiztosabban mindenestre úgy, hogy személyesen kezdünk munkához azokkal a fiukkal, akiket erre lelkileg már előkészülve, vagy legalább is megindulva látunk. A programot alapjában határozottan a vallásos elem kiemelése jellemzi. A munka célja a ker. jellemnevelés, vagyis a fiuknak Krisztus számára való megnyerése. Ez a program első jellemvonása. A második az, hogy nemcsak a vallásos élet terére terjeszti ki a munkát, hanem az élet minden vonatkozására. A programot négyszögű nevelési programnak nevezi, és ezt a négy sarkot az értelmi, testi, vallásos, és szolgálatra való nevelés sarkainak hívja. Ez a négy oldal olyan viszonyban áll egymással, hogy mindegyik összetartó erejét és tartalmát tulajdonképpen a vallásos elem adja meg. A testi nevelés szempontja, hogy a test a Szentlélek temploma, az értelmi nevelését rávezetni, hogy ismerhetjük meg általa Isten munkáit, a szolgálaté pedig, hogy vele Isten és embertársaink szolgálatára minél jobban adhassuk oda életünket. Ez biztosítja a programnak azt a vonását, hogy egyik sem lesz ezek közül az ágak közül öncéllá és nem bontja meg a munka egységes, keresztyén karakterét. A munka módszerének alap gondolata a tevékenységre és önállóságra való nevelés. Nem kiskorúságra, nem arra, hogy mások véleményéhez minden gondolkozás nélkül alkalmazkodjanak, neveljük a fiúkat, hanem arra, hogy saját maguk gondolkozzanak. Nem egy bizonyos eljárásra akarjuk őket a keresztyén életben tanítani, hanem arra nevelni, hogy saját maguk öntudatosan és önállóan jussanak élő összeköttetésbe Krisztussal.

Ez a program így kétségtelenül nem kizárólagosan felekezeti. Alapelveiben nem is akar az lenni, egyetemességre törekszik, ami azt jelenti, hogy elvében minden felekezet megtalálja azt, ami lényege, amit a munkára nézve a következő három pontban foglalhatnánk össze: 1. A munka eszménye Krisztus; 2. célja a fiúkat Isten országa szolgálatára nevelni abban a körben, melyben élnek; 3. a munka eszköze a keresztyén eszményben, Krisztus személyiségében rejlő erőket öntudatos felhasználása. Ebben a három pontban minden egyház és minden határozott keresztyén irányu nevelés megegyez. Egy másik kérdés aztán az, hogyan lehet különböző felekezetekhez tartozó fiuknál ezzel a programmal úgy dolgozni, hogy az egyik felekezet elveibe se ütközzék. Az Ifj. Ker. Egyesületek Világ-

szövetsége azt állítja, hogy lehet, de megállapítható, hogy csakis úgy lehet, ha azok a fekezetek az egyetemesség evangéliumi elve alapján állanak. Tény, hogy mindenütt kiemeli, hogy a fiukat a saját egyházuk iránti hűségre buzdítja, és óvakodik attól, hogy bármely egyház is ez ellen a munkaprogram ellen ebből a szempontból kifogást emelhesen. Tény az is, hogy keresztyén szempontból kell lennie egy olyan egyetemességnek, mely az egyes fekezeteket nem szembe, hanem egymás mellé és egy munkába beállítja a közös cél, az Isten országa alá, amely nem az egyező vonásokat akarja leegyszerűsítéssel kiemelni, hanem a közös alapot veszi tekintetbe.

A mozgalom már régen rájött arra, hogy ha azt akarja, hogy a munka jól menjen, gondoskodnia kell olyanok képzéséről, akik a munkát nemcsak mellékesen, hanem hivatásosan végzik, s akik úgy az elméleti, mint a gyakorlati ismeretekkel fel vannak ehez szerelve. Először csak a kapcsolatok ápolására állítottak be titkárokat, akik az egyes munkákat meglátogatták és segítették. Az első hivatásos titkárokat az amerikai és a brit mozgalom állította be, ezek csak a buzgóbb tagok közül kerültek ki, ami nagy szó, ha tudjuk, hogy a munka nem lelkészek kezében indult. Az első tanfolyamokat Amerikában tartották, (a legelső Spingfieldben 1885-ben). Európában először 1897-ben tartottak egy kurzust Genfben. A háború óta a titkárképző iskolák száma megnövekedett, van ilyen Franciaországban, Angliában, Németországban, stb. Ezek képezik azokat a titkárokat, akiket aztán elküld a Világszövetség egyes országokba a munka megkezdésére. Ezenkívül vannak az utazó titkárok, akiknek feladatuk a már megkezdett munkát látogatásaik által segíteni, a nehézségeket számbavenni stb. A vezetők számára a Világszövetség sok könyvet és folyóiratot ad ki. Utóbbiak közül egyike a legérdekesebbeknek a „Die Sphaere” c. angol-francia-német nyelven megjelenő folyóirat, mely nagyon sok értékes cikket és tanulmányt tartalmaz a munka egyes módszerei kérdéseiről. A kiadott könyvek között vannak az ifjuság lélektanával foglalkozók, olyanok, melyek a munka egyes ágait, vagy speciális kérdéseket tárgyalnak, s amelyek a munka haladását veszik számba. Egy ilyen könyvtárral felszerelve, melynek egyes, drágább köteteit kölcsönkönyvtári módszerrel is adják oda használatra annak, aki kívánja, lehetővé tették, hogy a vezetők állandóan képezhetik magukat az egyes kérdésekben.

Az előkészítés, akár kurzuson, akár rendes iskolában történjék, többnyire össze van kapcsolva gyakorlati munkával, úgy t. i. hogy a tanfolyam vagy iskola hallgatói egyuttal egy-egy fiucsoporttal is foglalkoznak, mialatt, vagy miután az alapvető ismereteket megszerezték, vagy megszerzik. Ez alkalmat ad a tanfolyam résztvevőinek arra, hogy azonnal a gyakorlatba vigyék át azt, amit tanulnak.

A képzés tartalmát illetőleg a következő tárgykörökkel

ismerkedik meg a leendő vezető : Elsősorban magával a munka céljával és a programmal, azután a Biblia tanulmányozásának módjaival, magával a Bibliával, a keresztyénség történetével, megismerkedik továbbá a jelenkor szociális kérdéseivel, azokra a keresztyénség által adott feleletekkel. Különösen sokat foglalkoznak az ifjuság lélektanára, testi és szellemi fejlődésére vonatkozó kérdésekkel, melyek a leendő vezetőt képessé teszik az ifjuság megértésére. Az ifjuság szociális helyzetének különböző kérdéseit (iskola, kiskorúak ipari munkája, gyermekvédelem, egészségügy, család és munka, stb.) szintén tanulmányozzák. A fiuk vallásos fejlődését abból a szempontból, hogyan lehet segíteni a különböző vallási nehézségeken, kételyeken. Fontos szerepe van a képzésben a testi nevelés gondolatának, melynek elemeit szintén elsajátítják, nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is. Végül a szervezés kérdését tanulmányozzák igen alaposan, főként gyakorlati oldaláról. Látjuk ebből az összeállításból, hogy az ifj. vezető képzettsége főként gyakorlati, azon a gondolon épül fel, hogy képessé tegye őket a munkára. Ennek alapjául az a megfontolás szolgál, hogy indításokat nyerve, a vezető tovább képezze magát azokban a kérdésekben, melyek iránt különösen érdeklődik, de már a képzés folyamán megkapja azt a készséget, mely a tényleges vezetésre alkalmassá teszi. Ha tudjuk, hogy ezek a titkárok legnagyobbbrészt magasabb iskolákat végzett emberek, akik magukat tovább képezik, látjuk, hogy ez az alapelv tényleg megadja nekik azt, amire szükségük van. Innen magyarázható ezeknek a vezetőknek, még a legkevésbé képzettnek is az a csodálatos jártassága, a lelkekhez közeledésben, a munka szervezésében, bizonyos kérdésekhez való hozzáértésben. A helyi vezetőknek is ezt a képességet adják meg azonnal, az utazó titkárok pedig, akiket a legalkalmasabbakból választanak ki, egyenesen mesterek sokszor az emberekkel és az ifjúsággal való érintkezésben.

A képzés módszere mint már említettük, elsősorban azon az alapgondolon épül fel, ami az egész munkának is alapelve, hogy a munkában való tényleges részvétel a legjobb előkészítő. Azt a kevés elméleti alapot, amivel rendelkeznek, bámulatosan fel tudják használni, mert azonnal megtanulták annak az alkalmazását is. Ami ezeken kívül szakismeretet igényel, azt szakemberektől tudják meg, vagy arra ilyeneket hívnak segítségül, s emellett gazdag könyvtáruk és kiadványaik állnak szolgálatukra ebben. A módszerben nem általános elveknél állanak meg, hanem azok gyakorlati megvalósítását is keresik. Nagy gondot fordítanak arra, hogy a vezető minden tevékenységében képviselje a munkát, pl. hogy egy beszélgetésben is, melyet egy idegennel folytat, kitűnjék, hogy ő milyen eszmény és munka szolgálatában áll, más oldalról, hogy a legapróbb részletekig kidolgozott tervvel menjen a munkatérre. Nemcsak,

hogy óráról-óra pontosan kidolgozott munkatervet kell összeállítania, hanem minden egyes munkára külön tervet készít, pl. beszélgetésekre, játékokra, a fiukkal való foglalkozásra. Jellemzőül erre a helyi vezetők képzésénél használatos, következő esetekre utalunk: pl. egy fiunak, aki valamely ok miatt kimaradt a munkából és nem jár a csoportba, újra való megnyerése, egy gyűlés előkészítése a legapróbb részletekig, egészen addig, hogy a fiuk közül melyiknek kell erre vagy arra a helyre ülni, stb. Ezek természetesen nagyon aprólékos dolgok, de mindenesetre megadnak egy biztonságot, melynek birtokában a vezető öntudatosan és a cél teljes ismeretével jár el. Ilyen tervek nagy számban csináltnak a tanfolyamon, némelyik közülük egész sorát tartalmazza a feladatoknak. Pl. meg van adva egy hely, melynek körölményeit a jelölt ismeri, írja le, hogyan kezdené meg ott a munkát; ugyanev terv egyik feladata: ebben a városban találkozik emberekkel, egy ember kérdi: Mikor alakult az Ifj. Ker. Egyesületek Szöv. és mi a célja? egy tanító: Milyen viszonyban lesz a munkánk az önökével? egy zsidó pap: Lehetek-e én tagja az egyesületnek? egy prot. pap: Nincs szükségünk külön egyházra, az Egyesület pedig ezzé fog válni; felelnie kell e kérdésekre írásban. Maguknak a fiuknak a kezelésében is ilyen kérdések, melyek megfontolás és megbeszélés tárgyát képezik: Megengedhető-e, hogy egy fiú a parancs okát kérdezze? Milyen értéke van a következő mód-szereknek: a) jutalmat adni olyan szolgálatért, melyért jutalmat nem várt, b) megfélemlítéssel küzdeni a nemi kisértések ellen? stb. ezeknél elméletibb kérdések is. Emellett megtanulják a játékok vezetését a legapróbb részletekig.

Különösen kiképzik őket a fiuk megismerésére, és a fiuk bizalmának megnyerésére. Az előbbi úgy érik el, hogy minden egyes tagjáról ívet vezet, melyre a „személyes vizsgálat” adatait feljegyzik. E személyes vizsgálat kérdései össze vannak állítva, és ezekre a vezető kérdezés alapján jegyzi fel a választ. Például közöljük egyik ág (a fent említett négy: értelmi, testi, vallásos, szolgálatra való nevelés ágai közül) egyik pontjának (minden ágban hét-hét pont van, pl. a vall. nevelés ágában: nyilv. istentisztelet, Isten a természetben és művészetben, az egyh. iskola, Bibliaismeret, a keresztyénség története, egyházam és én) kérdéseit: Vallásos nevelés ága: nyilvános istentiszteletre vonatkozó pontnál a következő kérdések vannak: „Jársz-e templomba, milyen gyakran, szereted-e, ha nem, miért, gondold-e, hogy nyersz vele valamit? Ha jársz, miért még, azért-e mert vágyol, vagy mert muszáj? Szüleid járnak-e? Tagja vagy-e az egyháznak, akarsz-e az lenni?” Ezek a kérdések segítik a vezetőt abban, hogy a fiukat teljesen megismerje. Hogy most már az így megismert fiukat számban is tartsa, arravaló e kérdések alapján a jegyzet, melyet minden fiuról vezet. A kérdések egyuttal a fiuk jelenlegi állását is mutatják az illető munkaág

megfelelő pontjához, jelen esetben a fent említetthez. Ezért ezek a feljegyzések nem is tartatnak előttük titokban, hanem ezeket tudomásukra hozzák. Erre egy igen érdekes összeállítást használnak, melyben minden egyes fiu számára egy négyzet alakjában szemléltetik a program négy oldalát, minden sarok egy-egy ágat jelképez, mely hét részre van felosztva a hét pont szerint, s minden részben a jelenlegi állapotot egy ponttal jelzik. Így a fiú, aki ezt az összeállítást ismeri, egyúttal azt is figyelemmel kísérheti, mennyit haladt egy év alatt az illető ágban. Ez a vezető kezébe eszközt ad a fiuk előtt felmutatni a munka eredményét, de egyúttal alkalmat azokkal való együttműködésre is. A fiuk bizalmát úgy nyerik meg, hogy a vezető a csoporttal nemcsak a tanító és tanítvány, hanem is a parancsoló és engedelmeskedő viszonyában van, hanem együtt dolgozik és együtt játszik velük. Ezért az ilyen vezetők nagyon sokoldalúak, és nem restelik a legegyszerűbb munkát sem a fiukkal együtt végezni. Ha a csoport valami munkát vállal, (pl. szolgálati munkát valakinek segítségére) abban a vezető maga is résztvesz.

Egy másik jellemvonása a munkában való képzésnek, hogy a csoportban a beszélgetések vezetésére szintén kiképezik őket. Így helyesen és pontosan tudnak vezetni egy olyan beszélgetést a csoportban, mely nehéz társadalmi kérdésekről folyik.

A helyi vezetőket konferenciák útján képezik tovább, ugyanerre szolgálnak nyári kurzusok, rövidebb tanfolyamok. Ezenkívül segítségére vannak a helyi vezetőknek az utazó titkárok, akik látogatásaik alkalmával egyrészt megbeszélnek a helyi kérdéseket, tanácsokat adnak a nehézségek között, másrészt pedig további lehetőségeket nyújtanak a munkára az által, hogy nyilvános előadás által az ifjúság nagyobb rétegeit kapcsolják bele az eddigi munkába. A vezetők minden munkájukról és az egész munka állásáról részletes jelentéseket tesznek a központba, úgy, hogy ott egészen világosan lássák a helyzetet. Minden vezető legelső feladata, hogy a keze alatt levő fiukból kiválasszon olyanokat, akik vezetőkké képezhetők. Ez a gondolat különösen nagyjelentőségű az egész munkában, mert ennek tulajdonítható a mozgalomnak az a mindenütt kítűnő karaktere, hogy az missziói jellegű, vagyis a fiukat, akik hozzá tartoznak, arra neveli, hogy azonnal mások megnyerésére törekedjenek. Így megszűnik az az akadály, ami a mi eddigi munkánk legnagyobb nehézsége volt, hogy ott a résztvevők száma nem nőtt, hanem apadt.

A mi munkánkra nézve most mit meríthetünk ebből a kiképzési rendszerből, ezt a kérdést kell még feltennünk magunknak. Az ifjúsággal való foglalkozásnak nálunk legnagyobb nehézsége még mindig az, hogy nem tudunk megszabadulni a régi, szervezési babonától. Nem azt kérdezzük: mit tegyünk az

ifjúságért, hanem, hogyan „szervezzünk“, „alakítsunk“ — régi ifjúsági egyesületet, ma bibliakört. Ennek a következménye aztán az, hogy becsődítünk egy csomó fiút, abból indulva ki, hogy az egészszel foglalkozzunk, köztük nagy többségben olyanokat, akik nem arravalók, és így azok, akik igazán törekednének dolgozni, ezek miatt nem tudnak. A fent leírt módszer megmutatja, hogy csak egy igazi mód van, a személyes munka módja, a többi bizonytalan.

A másik gondolat, amit ebből meríthetünk, az, hogy elsősorban vezetőkről kell gondoskodnunk. Jó vezető pedig nem föltétlenül mindenki, akinek papi oklevele van, de viszont nem lehet más, mint aki lelkileg arravaló. Sajnos ez a két dolog nem mindig jár együtt. Ne igyekezzék — különösen nagyobb gyülekezetekben — mindent a lelkész maga csinálni, mert ha képez magának, vagy szerez egy jó laikus vezetőt, az sokkal többet tud elérni, mint ő, neki csak a munka felügyelete marad, és ez is nagyon fontos szerepkör. Szükségünk van tehát jól képzett, lelkileg alkalmas laikus vezetőkre, de főképp szükségünk van egy utazó titkárra, aki folytonosan figyelemmel kísérfje a munkát, meglátogassa az egyes helyi csoportokat és segítse őket.

Végül az egész munkaprogramm ujjaalkotására van szükségünk. Erre nézve már jelenleg is történőben van annyi, hogy a fent vázolt program kidolgozása egy, a fiuk számára írt könyvben megjelenés alatt van, míg egy másik könyv, a vezető számára a program megvalósításáról szintén megjelenik. Ennek nyomán, egy lelkileg alkalmas vezető meg fogja tudni kezdeni minden további előtanulmány nélkül is a munkát. Ezenkívül gondoskodnunk kell arról, hogy különösen nagyobb gyülekezetek számára, ahol lelkész ezt akarja, tanfolyamokat tartsunk vezetők képzésére, úgy, mint a vasárnapi iskolai vezetők részére tartottunk és tartanak kurzusokat. Egy dolog bizonyos: amíg előkészített és lelkileg alkalmas vezetők kezébe nem adjuk az ifjúsági munkát, addig a jelengi zavar és eredménytelenség el nem mulik. Erre pedig ifjúságunk és egyházunk, de egész nemzetünk jövődjje is mindig erősebb követelő szóval hív fel.

I. L.

VASÁRNAPI ISKOLAI JELENTŐIV.

Jelentés a i vas. iskoláról.

..... csoport. vezető.

I. 1. Ki tartja fenn a v. iskolát? 2. Hány csoport
..... Hány vezetővel? 3. Hány laikus vezető van
..... 4. Vettek-e részt tanfolyamon? 5. Mikor tart-
ják az előkészítő órákat? Van-e biblia órájuk? mikor?

II. 1. Mennyi volt a létszám legutóbb? 2. Mi az oka
a csökkenésnek? 3. Milyen intézkedéseket tettek ellene?
..... 4. Mennyi a tankötelesek összes száma? 5. Hány
gyermek, hány órát mulasztott? 6. Hány nem mulasztott
két óránál többet? 7. Mit tettek ellene?

III. 1. Minő tanmenet szerint haladnak? 2. Be
van-e vezetve a kézügyességi munka? a játék az
ismeretterjesztő tanítás? 3. Milyen a gyermekek magavise-
lete? előmenetele?

IV. 1. Hány gyermeket látogatott meg vezető? 2. Mit
tapasztalt a szülők részéről a munkával szemben?
3. A gyermekek részéről? 4. Osztanak-e jutalmakat?
..... kitüntelést?

V. 1. Részesül-e a v. isk. anyagi támogatásban? ki-
től mennyiben? 2. Be van-e vezetve az adakozás
..... mennyi volt a múlt havi összege? évi? 3. Mennyi
a költségvetés összege? fedezet: szükséglet 4. Hány
vas. isk. ünnepély tartatott?

VI. Hány traktátus kép Biblia Énekes könyv
..... osztatott ingyen? 2 Hány traktátus kép Biblia
Énekes könyv adatott el? 3. Hány példányban tudja el-
helyezni havonta Az *En kicsinyeim* c. lapot (egy pld. 50 bani)

VII. 1. Hol tartják az órákat? iskolában templom-
ban? 2. Hány óra maradt el? Hány tartatott?
..... 3. Az egyházi, iskolai hatóságok segítnek-e a munká-
ban?

VIII. 1. Minő nehézségek vannak?
.....
2. Minő segítségre lenne szükség?

(Ezen jelentésmintát csoportok vagy vas. iskolák használ-
hatják havi vagy félévi jelentés megtételére. Kapható Az *ÚT*
kiadóhivatalában, Cluj, C. Victoriei 38., ára 50 bani).

Gyülekezeti munka.

Mire kötelezi a keresztyén lelkipásztort kálvinizmusa ?

— Előadás a marosvásárhelyi lelkészi konferencián. —

1. A keresztyénség és kálvinizmus viszonyára vonatkozólag két hamis felfogással állunk szemben. Az egyik hamis felfogás a keresztyénség hangoztatásával akarja kijátszani a kálvinizmust, a másik pedig a kálvinizmus hangoztatásával a keresztyénséget.

Az első hamis felfogást vallók ajkáról már ismétellen elhangzott az a szemrehányás, a kálvinizmus erőteljesebb követe-
telésével szemben, hogy a kálvinizmus hangsúlyozása a keresz-
tyénség kárát jelenti. Mélyebb és evangéliumibb keresztyénségre
és kevésbé színes kálvinizmusra van szükség — vélekednek
e felfogás vallói. Eltekintve a rosszhiszeműségtől, amellyel sokan
a kérdést kezelik és nézik, a kálvinizmus szellemétől merőben
távol állanak azok, akik a kálvinizmust és keresztyénséget,
mint két különemű valóságot széttartják és megkülönböztetik.
Ezekkel szemben meg kell állapítanunk, hogy a kálvinizmus-
nak csak a keresztyénséggel való vonatkozásban van értelme.
A kálvinizmus a keresztyénség nélkül nem jelent semmit, mert
*a komoly kálvinizmus tulajdonképpen nem egyéb, mint az igazi
keresztyénség kihangsúlyozása.* Kálvinizmusról csak ott lehet
beszélni, ahol van keresztyénség, mert a kálvinizmus a keresz-
tyénség hordozója. *A kálvinizmus a keresztyénség igazi lét-
formája, amely a legtisztábban és a keresztyénségnek a leg-
megfelelőbbben emeli ki ennek tartalmát.* A kálvinizmus tehát
keresztyénség nélkül üres csigahéj, amelyből az élet kihalt.
Felesleges fennhézás és szalmacséplés a kálvinizmussal szem-
beállítani a keresztyénséget és a keresztyénséggel kijátszani
akarni a kálvinizmust.

A második hamis felfogás a kálvinizmusa hangoztatásá-
val akarja a keresztyénséget kijátszani. Sajnos! épen a mi
magyar kálvinizmusunk talaján tenyésznek azok a tévelygő
lelkek, akik a keresztyén élet követeléseit kálvinizmusuk han-
goztatásával utasítják el maguktól, tehát a kálvinizmussal akar-
ják a keresztyénséget kijátszani. A keresztyén élet legfőbb
forrásainak a kiszikkadását jelenti az a tény, hogy a keresztyén
életfolytatás legfőbb módjaival: az igével és imádsággal való
élés tényeiben e felfogás vallói szektárius megnyilvánulásokat
látnak s nem egyszer azon a címen utasítják el maguktól a
keresztyénség követele életfolytatást, hogy kálvinizmusuk irtózik
minden szektáskodástól. Milyen szomorú és leverő tapasztalat,
hogy a komoly keresztyén életnek nem egy jellegzetes vonása,
egyes kálvinistaságokkal dicsekvők szemében, szektárius vonás-
nak tetszik és micsoda dicséret szektáinkra, hogy egyes jelleg-

zetes keresztyén vonásokat kifejezetten szektárius szimptomának néznek. Az evangéliumi keresztyénségtől magát megkülönböztető kálvinizmust épen olyan hazug felfogásnak nyilvánítjuk, mint a kálvinizmussal szemben megkülönböztetett keresztyénségről alkotott felfogást. A keresztyénséggel szembehelyezett kálvinizmusnak az igazi kálvinizmushoz nincs semmi köze, miután a keresztyénséghez nincs köze.

E két hamis felfogásra való tekintettel különbséget kell tennünk kálvinizmus és kálvinizmus között. Van egy hamis, hagyományos, vulgáris kálvinizmus, amely a legszűkebb formájában a hányaveti féktelenségben, szabadosságban és bárdolatlanságban látja kálvinizmusát, vagy jobb esetben bizonyos jelszavas nácionálizmusban és individuálizmusban. Nem sok szót érdemel a kálvinizmusnak ez a felfogása, amelynek nemcsak az igazi, komoly lelki kálvinizmushoz, de kétségtelen a keresztyénséghez sincs semmi köze. Ennek a kálvinizmusnak és magunknak is a legjobb, amit kívánhatunk, hogy minél előbb vesszen ki a magva, a mi körülünkől.

Ezeket a megállapításokat előre kellett bocsátanunk mielőtt a címbe jelzett kérdéssel foglalkoznánk, amely a tényállásnak egészen megfelelően van megfogalmazva: *Mire kötelezi a keresztyén lelkipásztort kálvinizmusa? Mert komoly kálvinista lelkipásztor csak keresztyén lelkipásztor lehet. A keresztyén lelkipásztort kálvinizmusa mindenekeelőtt mélyebb keresztyénségre kötelezi.*

2. Mielőtt a keresztyén lelkipásztor kálvinizmusának kötelezéseit egészen konkrét eseteiben megvizsgálunk, hogy tárgyalásunknak a további elvi alapokat megadnók, szükségesek komolyan szembe néznünk a hamisnak, hagyományosnak és vulgárisnak minősített kálvinizmussal szemben megmutatunk az igazi komoly lelki kálvinizmus alkatát. Meg kell mutatunk hogy mi az a sajátos vonás a kálvinizmusban, amely azt a keresztyénség legigazabb és legmegfelelőbb létformájává teszi? A lelki kálvinizmus alkatát a legbiztosabban és a legtisztábban az egyetemes kálvinizmus legkövetesebb kifejezési formája: a Heidelbergi Káté alapján és annak szellemében írhatjuk le és szembe is lehetjük. Eszerint a kálvinizmus a keresztyénségnek az a legmegfelelőbb létformája, amely az egész emberi életet mind testestől mind lelkestől a Megváltó Úr Jézus Krisztusnak és általa a fenséges Uristennek életre-halálra szóló tulajdanává teszi, mert bár örök kárhozatra méltók vagyunk, Isten az Ő kiválasztó kegyelme által megtart, a Krisztus vérével megmos, a Sátán hatalmától megszabadít, az utolsó hajszálomig megőrizz, mindent üdvösségem szolgálatára rendel, Szentlelkével bizonyossá tesz az örökélet felől és az Ő akarata szerint, Öneki való életre indít, ennélfogva az egész életfolytatást az Isten iránti hálánk megmutatására: Isten dicsőségének szolgálatára rendeli. A kálvinizmus ezek szerint:

A) Isten kijelentésének fővigasztalását ragadja meg,

B) az Isten iránti háládatosság által a leglendületesebb cselekvő erőket óltja belénk,

C) az egész életet az egyetlen feltétlen célnak: az Isten dicsőségének szolgálatába állítja.

3. Ime! ez a kálvinizmus lényeges tartalma. Ez a kálvinizmus kell meghatározza a keresztyén lelkipásztor személyét és munkáját. Ebben, az így felfogott kálvinista keresztyénségben kell keresnünk azokat a kötelezéseket, amelyek alatt a keresztyén lelkipásztor áll és él.

Ha a kálvinizmusra nézve elsősorban az jellemző, hogy Isten kijelentésének fővigasztalását ragadja meg, ebből következik a kálvinista lelkipásztor első köteleztetése: a teljes Szentírásban adott ígének, mint fővigasztalásnak hirdetése. A kálvinizmus a keresztyén lelkipásztort mindenekelőtt igehirdetésre kötelezi. Ez a köteleztetés rendkívül nagy és súlyos, mivel maga az ige a legnagyobb és a legdicsőségesebb, ami csak embernek adatik. A Heidelbergi Káté az evangélium prédikátását az egyházi fenytékekkel együtt a menyország kulcsának nevezi (83. kérdés), ... amelyekkel a menyország a hívőknek megnyitvatik, a hitellenek előtt pedig bezáratik. Kálvin pedig az Institúcióban (II. 302) Pál apostolra hivatkozik az igehirdetői tiszt nagyságának a tárgyalásánál, aki a II. Kor. levél IV: 6. versében azt mondja az igehirdetőre vonatkoztatottan: ... Ő gyujtott világosságot a mi szívünkben az Isten dicsősége ismeretének a Jézus Krisztus arcán való világoltatása végett. T. i. a ker. lelkipásztornak tiszte az igehirdetésben van, amelyet úgy kell végeznie, hogy tanításából Istennek képe kell sugározzék a Jézus Krisztus orcáján. Az ígének a nagysága pedig Kálvin szerint nem valami mulékony és elenyésző hang, amely a levegőbe kibocsátva Istenen kívül zeng. Az ige az Istenben nyugvó bölcsesség" (Inst. I. 120). Vegyük még ezekhez hozzá azt, hogy az anyaszentegyház életének is legfőbb forrása és élettevékenységének legfőbb nyilvánulása: az igehirdetés, mert a hit az ige hallgatásából van.

Ime! ezekben adhatjuk azokat a döntő alapelveket, amelyekből kiláglik, hogy micsoda sajátos köteleztetési vannak a kálvinista lelkipásztornak az igehirdetés terén.

a) Az igehirdetés a kálvinista lelkipásztor egész életének és munkásságának az alapja. Az ígét kell hirdetnie pusztá megjelenésével épenúgy, mint cselekedeteivel és beszédeivel. Ott, ahol Istennek, és nem embereknek akaratóból van az ígét kell representálnia. Személyéből és családi köréből az Istenben nyugvó bölcsességnek a Jézus Krisztus lelkének lehellel kell áradjon. Ennélfogva az ige nem egy alkalmi feladat a kálvinista lelkipásztorra nézve, hanem életfeltétel, amely nélkül élnie nem szabad. légkör, amely körül kell vegye személyét és családi körét.

Mindezeknél fogva a kálvinista lelkipásztornak folytonosan

kell táplálkoznia az igével. Az ige erejének, vigasztalásának, indításának a leki élet hajszálcsovességén át folytonosan kell szüremlenie szívébe. Nem szabad a ker. lelkipásztor életében elmulnia csak egyetlen napnak, hogy lelke bele ne merülne az ige isteni mélységébe, hogy hozzá ne mérné élete nyomorúságát Isten megszabadító kegyelméről beszélő isteni ige feltétlen mértékéhez, Minden napon meg kell tapasztalnia, hogy az Isten igéjében a fenséges Isten szava és ítélete ömlik át a véges és viszonylagos emberi világba. Épen ezért a ker. lelkipásztort az igével való táplálkozásában kálvinizmusa arra kötelezi, hogy a Szentlélek-Isten által ébresztett hitével a tényleges, a minden időben ugyanazon, változhatatlan isteni kijelentést ragadja meg és ne vesszen el homályos, ködös, bizonytalan emberi illúziók és élmények árjában. A ker. lelkipásztornak nem szabad lelkét szubjektív ömlengésekkel táplálnia, hanem valóságos isteni étellel. És még egyet: az igével való táplálkozásának nem az igehirdetés céljából kell történnie; nem abból a hasznossági szempontból, hogy ilyen, vagy olyan alkalomkor felhasználja azt, amit az igében talált, vagy talál, vagy mert ha ilyen megállapított cél vezet, akkor a léleknek épen azok a hajszálcsovei dűgülnak el, amelyeken keresztül a lélek isteni táplálkozása, ez a misztikus folyamat végbe megy. Az igével való táplálkozásnak közvetlennek kell lennie, mert mindennemű közvetettség magát a lelki táplálkozást teszi lehetetlenné. Ez a megállapításunk és követelésünk azonban nem zárja ki azt, sőt involválja, hogy az igével való közvetlen táplálkozás áldásosan megtermékenyíti és elmélyíti a ker. kálvinista lelkipásztor igehirdetését.

Ahhoz, hogy a kálvinista lelkipásztor az ige atmoszférájában éljen szüksége van az ige állandó tanulmányozására. Az igével való táplálkozást követnie kell az ige tanulmányozásának. Ha az igével való táplálkozás a lelkipásztor közvetlen, személyes növekedését és elmélyülését szolgálja, az ige tanulmányozásának arra kell irányulnia, hogy azokat az emberi-világi életviszonyokat és azt a lelki szituációt, amelybe Isten a maga kijelentését beleszötte, a tudományos kutatás eszközeivel megismerje, hogy az ige történelmi pszichológiai közvetítőit világosan át tudja tekinteni és értelmileg is rendezni tudja. Az igével való tudományos foglalkozás az igehirdetés célját szolgálja. A ker. lelkipásztornak ismernie kell azokat az emberi életviszonyokat, amelyekhez kapcsolódott az isteni kijelentés és amelyeknek ismerete alkalmas kapcsolópontokat szolgáltat az isteni kijelentés mai hirdetéséhez.

b) A ker. lelkipásztornak az igével való táplálkozása és ige-tanulmányozása alapján mindig készen kell lennie, alkalmas és alkalmatlan időben hirdetni az igét. Az igehirdetésnek a formája azonban ne legyen többé se a szónoklat, se a prédikáció, hanem a határozott és világos személyes bizonyosságtétel. A műformának az igehirdetésben való tulságos nagyrabecsülése

az igehirdetést esztetikai élvezetté teszi, tehát megrontja az Isten igéjét. Kétségtelen, hogy személyes bizonyágtételünk komolysága s főképen az Isten igéje iránti tisztelet megköveteli, hogy mondanivalónknak megfelelő formát adjunk, azonban a formálás gondja és érdeke nem szabad háttérbe szorítsa az Isten igéjét és azokat a tapasztalatokat, amelyeket az ige oltott a szivünkbe. Vessünk véget igehirdetésünkben a frázis-hajhászásnak, a körmondat-esztergályozásnak, a kellő tapasztalati alap nélkül kivágott szuperlatívuszoknak, a köztetszésre pályázó ékes beszédeknek, mert a ker. lelkipásztort kálvinizmusa arra kötelezi, hogy az Isten igéjét tisztán, elegyítetlenül és egyszerűen hirdessük minden nagyot mondani-akarás nélkül, úgy amint láttuk és hallottuk — mert az a fő, hogy lássunk és halljunk — úgy amint a Szentlélek adja nekünk, hogy szóljunk, s akkor egészen bizonyos, hogy az a belső tűz, amelyet a Szentlélek gyújt a mi szivünkben, úgy teszi ékessé a mi igehirdetésünket, hogy az ige tisztasága nem szenved kárt s mégis képes lesz megragadni azokat is, akik esztetikai paganizmusban szenvednek, nem ugyan esztetikai érdeklődésüket, hanem a bűnyomoruságában vergődő szivüket.

El kell jönie az időnek, amikor lehetlenné válnak a kész prédikációk tanulásából vegetáló lelkipásztorok. Minél komolyabbá válik kálvinizmusunk, annál lehetetlenebbé kell váljanak a mások alkotásait szajkózó, komolytalanul szónokló papok. A prédikációs kötetek, valamint az igehirdetés gyakorlati közlönyei azok a szükséges rosszak, amelyeknek előbb-utóbb meg kell szünniök. A legjobban betanult, a legékesebben előadott prédikációk is áldástalanok, mert hiányzik belőlük a Szentlélek belső tüze, mert hiányzik belőlük a személyes bizonyágtétel ereje, mert Istent meghazudtolni nem lehet.

A ker. lelkipásztort kálvinizmusa az igehirdetés terén arra kötelezi, hogy életében és beszédében, élete és beszéde által az igehirdetés valóban a menyország kulcsává váljék, azaz olyan legfőbb hatalommá, amely által képes a hívők előtt a menyországot megnyitni, a hitetlenek előtt pedig bezárni, képes legyen felemelni és lesújtani.

4. A kálvinizmus második lényeges vonását abban láttuk, hogy az Isten iránti háládatosság által a leglendületesebb cselekvő erőket oltja belénk. Ezen a téren kell keresnünk a kálvinista lelkipásztor további kötelezéseit.

Amiképen a ker. lelkipásztort kálvinizmusa az igehirdetés terén arra kötelezi, hogy az igével való személyes táplálkozásra építse igehirdetői tevékenységét, lendületes cselekvői erőinek megnyerését Istennek Jézus Krisztusban megjelent kegyelme iránt érzett személyes háládatosságának érzete kell táplálja. A ker. lelkipásztort kálvinizmusa arra kötelezi, hogy komoly döntés elé állítsa életét abban a legnagyobb kérdésben, hogy van-e életében döntő jelentősége a Krisztus megváltásának?

Valóban idézett-e elő életében „válságot“ a Krisztus, vagy pedig még mindig kísért a „bölc Mester“ humánisztikus gondolata? A ker. lelkipásztort kálvinizmusa arra kötelezi, hogy a Jézus Krisztus válságát személyileg úgy élje át, olyan erős hittel ragadja meg, hogy egész életére kiható, mély érzelmi forrásból táplálkozó háládatosságra készítse, serkentse, hajtsa, sőt kényszerítse a csodatevő Istennel szemben.

A csordultig telt háládatosság érzete által ébresztett és belénkoltott cselekvő-erők szakadatlan missziói szolgálatra kell kényszerítsék a kávinista lelkipásztort. *A kávinista missziói hév és szolgálat egyfelől az egyház folytonos építésére, másfelől pedig a társadalmiasítására kell kényszerítsék a ker. lelkipásztort.*

a) Ismételten megállapítottuk, hogy a kálvinizmus talaján nem ismerünk más belmissziót, mint „egyházi belmissziót“, azaz olyat, amely nem általános humánisztikus ellágyulásból indul a világot krisztianizálni, hanem Istenországának az egyházban való szolgálata által vezetetik. És ebben a munkában a ker. lelkipásztornak leleményesnek és szüntelenül tevékenynek kell lennie. Éreznie kell folytonosan, hogy Istennek az Ő anyaszent-egyházában adott kegyelme olyan kimondhatatlan nagy, Isten iránt érzett hálája olyan mély, hogy azt leróni rövid ez az élet. Meg kell látnia maga körül a sok szomorú, elkopott, beteg és árva lelket, akiket a tehetetlenségük, álmoságuk, közömböségük és bűnük úgy lenyom, hogy nem is érzik szomorú soruk kétségbeejtő voltát. Meg kell látnia azt a sok üres lelket, amely hol hetvenkedéssel, hol nagyzolással akarja elfedezni nyomoruságát, a falusi társadalom kis és nagy „urainak“ végtelen sivár életfelfogását és silány erkölcsi életfolytatását s a komoly kálvinista keresztyén ember nyíltságával és őszinteségével ki kell nyujtani a lelkipásztornak kezét, hogy társadalmi érintkezésével és egész egyházi nevelési rendszerével emelje őket, hogy a Krisztus testének: az egyháznak ne csak dignitáriusai, hanem valóban „élő kövei“ legyenek. A keresztyén lelkipásztornak egyházában Istenországának a megvalósulását kell látnia s ennél fogva minden munkaerejével és képességével azon kell munkálnia, hogy valóban és jobban azzá legyen. Miután munkaereje és ideje korlátolt rajta kell lennie, hogy egyházának tagjai közül minél többen munkás, tevékeny tagjai legyen, akik résztvesznek minden lelki munkában, hogy ne csak a lelkipásztor építsen, hanem együtt és egymás hite által épüljenek a tagok. Mobilizálnia kell az egész egyházat, hogy az egyház minden hitben, szeretetben és reménységben érett tagja szentelje oda életét, idejének legalább egy részét az egyház-építés munkájának. Minden esetben pedig olyan presbiteriumot kell nevelnie egyháza számára, amely öntudatos keresztyén hittel és munkásszeretettel álljon az egyház szolgálatában.

Az egyház-építés munkája alatt értjük tovább a külső

építés munkáját is. A templom, parokhia, iskola-építő lelkipásztor minden hiányossága mellett is nagyon tiszteletreméltó típusa a kálvinista lelkipásztornak. Az a fővigasztalásunk — mondja a Heidelbergi Káté, — hogy *mind testestől, mind lelkestől* a Krisztus tulajdonai vagyunk. A testi-anyagi világra is kihat a Krisztus gyógyító és teremtő hatalma s nincs *csak* a szellemire korlátozva. Az építő-tevékeny erőnek ki kell hatnia a külső világ alakítására is s templom és iskola-építő munkában is meg kell nyilvánulnia. Nem kálvinista lelkipásztor, akinek csak romladozó középületei, pókhálós, poros templomai, dudvás cintermei, repedezett és sötét, szűk és egészségtelen parókhái vannak. Kétségtelen jelei a gyöngye hitnek és tétlenségnek, ha még a közvetlen-közelségbe eső építkezések is lehetetlenné válnak. Az „egyházi belmisszió” fogalma tehát kiszélesíti a belmisszió általános fogalmát, amennyiben missziói munkának nyilvánít, tágabb értelemben, minden olyan tevékenységet, amely arra irányul, hogy a lelki spirituális eszközökön kívül a külső anyagi természetü eszközöket is felhasználja és élettel megtöltve beállítsa Isten országának szolgálatába. Az „egyházi belmisszió”-nak mozgósítani kell Isten országa érdekében a külső anyagi-gazdasági élet hasznos javait, hogy valóban az anyagi világ és élet is felszabaduljon a hiábavalóság alól, hogy megszabaduljon a rothadandóság rabságából s a benne szunnyadó, Istentől rendelt intenciók szerint töltse be rendeltetését. Az életnek és a világnak *mind testestől, mind lelkestől* a Krisztus tulajdonává kell lennie.

A keresztyén lelkipásztort kálvinizmusa arra kötelezi, hogy az élet és világ minden terét és minden meg nyilvánulását megszentelje. Ennélfogva a kálvinista lelkipásztornak nem szabad visszavonulnia a szűkebb értelemben vett lelkészi munkakör határai közé, hanem ott kell lennie szűkebb vagy szélesebbkörű társadalmi minden komoly akciójában, minden megmozdulásában és nemcsak hallatnia kell bölcs szavát, hanem áldozatos lélekkel ki kell vennie a részét minden érdemes munkából. A kálvinista lelkipásztornak ott kell lennie mindenütt, ahol Isten országát szolgálhatja. Azonban vigyáznia kell, hogy minden ilyen részvétele a keresztyén ember méltóságához illő legyen, tehát sohase legyen kotnyeles, hanem legyen bizonyágtevő, ne legyen fecsegő, hanem legyen komoly és logikus beszédű, ne tartózzék a tulkiabálók, a csipkelődők és gunyolódók közé, hanem a legfeszültebb harcok között is tiszteletadó és tiszteletet parancsoló legyen egész magatartása, álljon a pártok fölött, azáltal, hogy Istenországa nagy perspektívára nézzen, de ne váljon azonban színtelenné, elvonttá, de lüktessen minden szavában az Istenből táplálkozó magasabb életnek szívverése; a vállalt munkákban legyen állhatatos és kitartó s őrizkedjék a szalmazsákhoz való hasonlóságtól. A kálvinista lelkipásztornak, a társadalmában vállalt munkát akkor is véghez kell vinnie,

ha mellőle mindenki kidőlt, kifáradt és kiélte első lelkesültsége kicsiny tartalékát!

b) A keresztyén lelkipásztort kálvinizmusa továbbá arra kötelezi, hogy ne csak maga vegye ki a részét társadalma minden munkájából, hanem mobilizálnia kell gyülekezetét a társadalmi élet munkálásában, nemesítésében, emelésében való munkára. Azt mondhatnók, hogy az egyháznak, Istenországára érdekében, ki kell lépnie önmagából. Nagy dolog még ma az is, hogy az egyházon belül folyik az aktív belmissziói munka, de még nagyobb dolog, mert még magasabb követelménye kálvinizmusunknak, hogy kihasson a református hivek közöségén túl azokra a paginizmusban, a szüklátókörűség nyomorúságában leledzőkre, a szomjuhozókra, a keresőkre, akik saját közösségük tehetetlensége folytán az elvesztésnek útján vannak. Kétségtelen dolog, hogy igazán virágzónak csak azt az egyházat nevezhetjük, amelynek önmaga szükségletén túl van feleslege a külső misszióra is, ha nem is mindjárt az afrikai, vagy ázsiai misszióra! Ezt értettük az egyház társadalmiasítása alatt. Értettük az egyháznak az üdvközösségén túl társadalmi közösséggé válását, vagyis azt, hogy az egyháznak az Isten dicsőségének szolgálatában az a nagy köteleztetése, hogy az Istentől nyert erőket minél szélesebb körökre kell erőteljesen és lendületesen kisugároztatnia!

5. A kálvinizmusnak a harmadik lényeges vonását abban láttunk, hogy az egész életet az egyetlen feltétlen célnak: az Isten dicsőségének szolgálatába kell állítania.

A reformáció két nagy hőst: Luther-t és Kálvin-t küzdelmükben sajtáságosan két nagy veszedelem: a szkolásztika és a humánizmus fenyegette, Luther szkolásztikus nevelése folytán a keresztyén hit legnagyobb veszedelmét a szkolásztikában látja, ezért keresi mindig a „*verbum cunsummatum ac breve*“-t, Kálvin humánista nevelése folytán különösképen a humánizmus ellen harcol, amely teremtményimádásra és önzésre vezet, amelyek pedig Isten fenségét és dicsőségét károsítják meg. És jellemző, a szkolásztika ellen küzdő lutheri protestántizmus nagy mértékben humánizmusba sülyedt és a humánizmus ellen küzdő kálvini protestántizmus nagy mértékben szkolásztikába sülyedt. Ezek a történeti tendenciák maig érvényesülnek a két nagy reformátori irányban: a lutheri protestántizmus ma is magán hordoz bizonyos humánizmust, a kálvini protestántizmus pedig bizonyos orthodoxiát. *A humánizmus elleni küzdelem, teremtményimádásra, gögre és önzésre vezető tendenciáinál fogva, ma is a legsürgetőbb követelése a kálvinizmusnak.* „... életed veszedelmesen megromlott — mondja Kálvin — ha azt Isten szolgálatára nem használod, mivel étetünk törvénye szükségképen az Ő akarata.” (Institutio: I. 41. l.) Életünk, világunk egyetlen, abszolút célja, értéke és törvénye Isten akarata és pedig Isten akaratának teljessége:

Isten dicsősége. Isten dicsőségével szemben nincs helye semmi emberi akaratsnak, az ő ereje mellett nincs értelme semmi emberi erőnek, az Ő dicsősége előtt el kell némulnia minden emberi hivalkodásnak. És sajátságos minélinkább életünk alapelvevé tesszük ezt a követelést, erőnk annál nagyobb lesz az Isten ereje által és annálinkább részeseivé leszünk az Ő dicsőségének.

A keresztyén lelkipásztort kálvinizmusa arra kötelezi, hogy egész aktív életének egyetlen mozzanatában sem szabad figyelmen kívül hagynia Isten dicsőségének szolgálatát. Minden munkájának legbensőbb motívuma az a törekvés kell legyen, hogy Isten dicsősége gazdagabbá és diadalmasabbá váljon azáltal. Isten dicsősége az Ő akarata előtt való teljes meghódolást, tehát rend- és fegyelemtartást követel mitőlünk, ezért az egyházfegyelem gyakorlása egyenesen Isten dicsőségének a szolgálatából következik. Csak ez a magas indok magyarázza meg azt, hogy a Heidelbergi Káté a 83-ik kérdésben az egyházi fenyítésekkel az ígéhirdetéssel együtt a menyország kulcsainak nevezi, amelyek által a menyország a hívőknek megnyitatik, a hitetlenek előtt pedig bezáratik. Az egyházi fenyítékek gyakorlásánál azonban vigyázzon a lelkipásztor, mert kálvinizmusunk szerint, egyenesen Isten dicsősége ellen vét, ha magát felmagasztalva ezt a fegyelmet egymaga akarja gyakorolni. A kálvinizmus egész alkotmányos felfogásának alapját képezi, hogy egyetlen uralmat ismer és pedig a Krisztus uralmát, ennél fogva csak egy alkotmányos formát: a krisztokráciát. Ennek az uralomnak az eszközlői: a testvérek közössége, aminél fogva a krisztokrácián belül csak a kollegiális principiumnak szabad érvényesülnie, vagyis semmiféle vonatkozásba sem szabad egyeseknek kormányzó és igazgató hatalmat gyakorolni, hanem csak alkotmányosan beállított testvérek közössége által. Ezeknek a megfontolásoknak alapján az egyházfegyelmet egyedül csak a presbiterium gyakorolhatja, vagy legalább is annak a megbízásából és annak a nevében gyakorolhatja a lelkipásztor.

Az Isten dicsősége olyan nagy érdek, amellyel szemben el kell vesznie minden emberi érdeknek. Ezért a keresztyén lelkipásztor szívét és akaratát a hősi bátorság, elszántság erejével az Isten dicsőségének féltő szeretete kell felruházza, hogy ígéhirdetésében az igazság, cselekvő munkájában a komoly tett és kormányzó megbízásában a meg nem alkuvó és mégis szeretettől áthatott igazságosság vezesse.

Magunkról hallgassunk, de Isten dicsőségét szakadallanul hirdessük és szolgáljuk: ez a summája a kálvinizmus által reánk rótt minden kötelezetéseinknek!

T. S.

Tudomány és világnézet.

A tudatalatti és a protestáns teológia.

E cikk a protestáns teológia filozófiai háttérének a megreformálását célozza a „tudatalatti” szempont és „lelekelemző” módszer alkalmazásával.

Nem egyszer hallottuk elhangzani azt a véleményt, hogy a teológia mai állapotában, tudományos módszereivel nem felel meg a gyakorlati életnek. Ez a vélemény mindig úgy szűrődött le, hogy az ember a teológiával mérte a gyakorlati életet. Ez a vélemény úgy támadt, hogy az ember a teológiai tudomány- és nevelésből indult ki és érkezett meg a gyülekezethez, a gyakorlathoz, az élethez. Fordítsunk egyet a dologon s mérjük meg most a gyakorlati élettel a teológiát. Induljunk ki a való, gyakorlati életből, a gyülekezetből, a lelkipásztor életéből és menjünk vissza egész a teológiáig.

*

Kiinduló pontul vegyünk elő egy gyülekezetet nagyon öntudatos lelkipásztorával. A lelkipásztor, aki csupa öntudat, a gyülekezet öntudatához beszél és hat. És a gyülekezet, aki majdnem öntudat, az ő öntudatával akar reagálni. A parochia kicsiny dolgozó szobájából kiindul egy egész életre szóló munka program : a gyülekezet hitének, reményének és szeretetének az öntudatosítása. Jönnek a világos és értelmes prédikációk, amelyek mindegyike öntudatosítani akarja a gyülekezet hitét. Jönnek a vallásórák, ahol a gyülekezet reménysége, az ifjúság kap tiszta instrukciókat ; csak úgy nyelik figyelmükkel a szót, megmozdul akaratuk s az érzésük sem marad érintetlenül. Tiszta öntudatból jött a szó és az öntudatig hatott. A szeretetet is öntudatosítani kell — mondják — s a szeretet munka minden fajtája felett ott lebeg e szó : öntudat.

Ez az öntudatosító láz nem baj ott, ahol van mit öntudatosítani, de ahol kevés van, vagy egyáltalán nincs ? — Nem szabad tehát túlzásba menni az öntudat egyoldalú, minden áron való hangoztatásában ; sokkal jobb ébresztgetni, lekötöni, mélyre hatolni a tudat alá, mert a „tudattalan lelkiélet jelenségei semmivel sem bírnak kisebb jelentőséggel az ember egyéni és társadalmi életére nézve, mint az öntudat életének nyilvánulásai”.

De ahol van mit öntudatosítani, ügyeljünk ott is, mert az öntudatos, derüs napok hamar kiszárítják a legmélyebb kutakat is. Ne felejtjük el, hogy a vallásos ember lelki tehetségei és tevékenységei : a hit, remény, szeretet oly misztikus mélységekbe nyúlnak le, amely mélységeknek méreteit és súlyát a legnagyobb öntudat sem képes felfogni és elbírn.

Nem a gyülekezet öntudatával kell tehát elsősorban tisztába jönni, hanem épen azzal, ami a gyülekezet öntudata megett rejtőzködik, lakik. Ez pedig azt jelenti, hogy nem a lelkipásztor világos, derűs öntudata a fontos, hanem az, ami ameggett él, mozog, lüktet, van.

Mi van a gyülekezet és lelkipásztor öntudata megett? Egy titokzatos, elrejtett lelki világ, amelyiknek nagyobb fele nemtudatos: „tudattalan”. A gyülekezet és a lelkipásztor öntudatos tehetségein túl, azokon felül más tehetségei is vannak, amelyek mélyebbek, kevésbé szembeszökők, elrejtettebbek, amelyek a „tudat alatti” titokzatos világban gyökereznek. Így a hit, remény, szeretet, amelyeknek nagyobb fele mindig nem tudatos: „tudattalan”, ebbe a misztikus világba futnak vissza, amit „tudatalatti” világnak nevez a jelenkori lélektan.

Ha jobban elmélyedünk a gyülekezet lelkében, három ilyen elrejtett tehetséget, tevékenységet fedezünk fel, amelyek tulajdonképpen a gyülekezettel egyidősek s amelyek mindig vezették a gyülekezetet kifejlődésében. Ez a három ösztönös tehetség pedig az intuíció, a szuggeszció és a libidó. Ez a három ág a gyülekezet nemtudatos: „tudattalan” lelki életének ös gyökere, amely az öntudatos életet is táplálja, vezeti és irányítja.

És hogy áll az öntudatos lelkipásztor ezekkel a misztikus erőkkal szemben. Feltudja-e használni azokat a hit, remény, szeretet öntudatosítása szempontjából? A legtöbb esetben — sajnos — nem, mert nem ismeri azok lélektani lényegét és értékét. Nem tudja azokat lekötni, felhasználni, értékesíteni az igehirdetés, nevelés és a pasztoráció érdekében.

Ezek az ösztönös tehetségek és tevékenységek azután vagy mint örökös tűzhányók kavarnak, forrongnak a gyülekezetében, felborulással fenyegetvén a lelkipásztor egész munkáját; vagy pedig mint forró lavina előnti az egész gyülekezetet s felperzsel, eléget minden megmozdult lelki életet.

Az intuíció és szuggeszció neveletlensége azután helyet ad a gyülekezetben egy egész sereg okkultista és szektárius mozgalomnak, a libidó pedig a nemi inverzió megszámlálhatlan seregének.

A felszabadult és minden nemes cél nélkül csapongó, ösztönös tehetségek és tevékenységek a végén egy beteg, megromlott, összetört roncsot eredményeznek. Ezek az „ördögtől megszállott” szomorú, szánalomraméltó, beteg lelkek, akik elvesznek menthetetlenül minden segítség nélkül. Az egyes tünetek mellett azután a lelki betegségek egész járványa lép fel a gyülekezetben, amellyel szemben a lelkipásztor igazán teljesen tehetetlenül áll, legfennebb annyit mond, hogy vigyék őket a „bolondok házába”, mert neki egyéb dolga van: a gyülekezet öntudatosítása.

De az öntudatos lelkipásztor is azután hamar belátja, ta-

paszlalja, hogy hiábavaló, minden fáradsága, erőfeszítése, az egész munkája, merr az öntudatos gyülekezet helyett csak egy üres fogalmat kapott, amit tulajdonképen magával hozott csendes parochiájára. Az öntudatos munkában érzi, hogy kezd erőtelenedni, szintelenedni gyenge hite, halomra hullanak szent reményei s a szeretet bizony kezd gyűlöletté fajulni. Folytasam tovább? Minek, nagyon szomorú a vége!

*

Hol keressünk most orvoslást, mi segíthet itten? Hol lehet a hiba, mi nincs egészen rendjén?

Ime elérkeztünk a gyakorlati életen keresztül a teológiáig. A modern protestáns theologia tudományos módszereit a filozófiától kölcsönözte, mint mindig tette. A filozófia a theologia háttérét képezi kezdettől fogva. Az a filozófia pedig, amely a jelenkori theologia háttérében áll nagy vonásaiban, röviden így jellemezhető: az öntudat filozófiája. A tiszta öntudat tehetségeivel: értelem, érzélem, akarat foglalkozik; azoknak törvényeit írta le és e tehetségekkel felfogható értékeket állapít meg. A modern protestáns theologia leszámolt ezzel a filozófiával az által, hogy elfogadta és felhasználta tudományos módszereit és szempontjait.

A jelenkori filozófiában és pszichológiában azonban egy nagyon komoly törekvés indult meg három irányban is, amely tiszta öntudatunk tehetségein felül, azokon túl más tehetségeket keres és elemez; más formáit a mentális életnek, amelyek a „tudatalatti“ titokzatos világban gyökereznek.

Ezzel a törekvéssel új szempont lép be a filozófiába és egy egészen új módszer. Ez a módszer a psychoanalitikai (lélekelemző) módszer és a szempont pedig a „tudatalatti“ valóság fogalma.

Ezzel az új lélektani módszerrel és szemponttal a jelenkori theológiának is le kell számolnia érdemlegesen a theologia soka hangoztatott reformjával kapcsolatban. A theologus ifjuság filozófiai és lélektani ismereteit ki kell szélesíteni ebben az irányban is. Némely jelenkori theológián kevés alkalom adódik a kísérleti-, állat-, gyermek-, általános lélektan, lélekelemzés, pszichiátria etc. problémáinak új megvilágosítására, de ez nem jelenti azt, hogy azokat el is lehet hanyagolni, mint nélkülözhető, sőt felesleges tudományágakat. Mindenestre foglalkozni kell azokkal a lélektani jelenségekkel, amelyek új szempontot és módszert adnak a theológus kezébe. Három ilyen pszichológiai jelenség érdemes az említésre: a freudizmus, a bergsonizmus és a conéizmus.

Freud és a többi psychoanalisták erősen kardoskodnak oly érzelmi komplexumok, érzések és törekvések létezésével, amelyek a tiszta öntudat alatt rejtőzködnek és amelyek állandóan vezetnek minket végünk felé. A lélekelemzés ezeket

felfedezve megengedi, hogy azokat ellenőrizzük, neveljük és kikerüljük zsarnokságukat.

Amíg Freud az érzelmi, addig Bergson a gondolkodás területén alapozza meg az ő intuiciós filozófiáját. Az ő filozófiája az intelligencia és az intuició határozott különbség tételén alapszik. Az intuició a mi lényünk mélységeiben alszik. E misztikus tehetség — úgy látszik — birtokában van némely, az életnek leginkább megfelelő ismereteknek, amelyek képesek megoldani bizonyos kérdéseket: amik nem tartoznak az értelem körébe és amik kétségbe ejtenének, ha soha sem tudnánk megoldani azokat.

A harmadik korszakalkotó pszichológiai mozgalom, amely párhuzamos az előző kettővel, a coneismus, amely az akarat és a szuggeszció éles különbség tételén építi fel pompás lélekelemző fejtegetéseit.

A lélekelemző módszer mindenestül alkalmas eszköz az ember bűnének és nyomorúságának felfedezésére és elemzésére. A bűn problémája pedig a legelső lelki probléma. Az egyéni vallásos élmény boncolgatásánál pedig egyenesen nélkülözhetetlen ez a módszer.

A mi a tudatalatti szempontot illeti, idézem *dr. Makkai Sándor* erdélyi református püspökhelyettes, teológiai professzor idevonatkozó véleményét: „Amióta a „tudatalatti“ valóság fogalma bevonult a lelki élet tudományának érdeklődési körébe, egész forradalom keletkezett a régi emberismeret világában. A „tudatalatti“ mintegy varázsszóként változtatta meg a lélekről, az öntudatról, az ismerésről, a cselekvésről, de ezzel együtt a művészetről, tudományról, erkölcsiségről és vallásról való hagyományos nézeteket. A lelki világban szinte akkora fordulatot jelent ennek a fogalomnak a megjelenése, mint amilyet a természeti világrendről alkotott régi felfogásban hozott létre a Naprendszer új megismerése, a „mozog a föld“ egykor oly megdöbbentő igazsága“.

*

Ha a „tudatalatti“ valóság fogalma, amely még egészen új felfedezések előtt áll, bevonul a teológia hátterébe az öntudat mellé, amit egyáltalán senki sem kicsinyelhet le, sőt nélküle a tudatalatti sem érne semmit: a kettő egymással szorosan összefügg, kapcsolat, viszony van közöttük, akkor a teológia jobban megfelelhet esetleg a gyakorlati életnek, amely az ember egyetemes lelki életének a mindennapi megvalósulása. Azt mondom, hogy „esetleg“, mert még nem próbáltuk meg. Kiséreljük meg, talán megéri a fáradságot!?

Kolozsvár.

Muzsnai László.

Asszonyainknak.

Beszámoló.

A papnék közti munka igen örvedetesen halad előre az Úr kegyelméből. Sok vágyakozás mutatkozik mindenfelé s helyenként már egész öntudatos megmozdulás észlelhető. Az elmúlt félévben is nyolc papnékonferenciát tarthattunk, ezek közül négy csupán ismerkedő találkozás volt: Székelykereszturon, Nyárádszeredán, Marosvásárhelyt és Nyárádszentbenedeken, de négy már rendes, elmélyítő konferencia volt: Málnáson, Nagyenyeden, Székelyföldvárt és Marosvásárhelyt.

Minden összejövetelünknel csupán központi jelentőségű kérdésekkel foglalkoztunk, mert hiszen a mi egész papné mozgalmunknak csak *egy* célja van: Erdély magyar református papnéit öntudatos, élő kapcsolatba hozni az Élet Fejedelmével s őket a Krisztus követésére elsegíteni. Mi csak egyet akarunk: egyénenként minden papnéhoz eljuttatni az evangélium áldó üzenetét, hogy mindenki külön-külön hallja meg a Megváltó Krisztus szerető elhívását: „*Jer, és kövess engem*“, hogy minden papné személyes átadásban tegye le a maga életét az Úr Jézus kezébe: „*Imé, az Úr szolgálóleánya, legyen nékem a te beszéded szerint.*“ Azért beszélhetünk ezidőszert csupán csak központi jelentőségű, alapvető kérdésekről, mert először mindenkit oda kell állítanunk a Krisztus döntő kérdése elé: „*Te kinek mondasz engem?*“

A munkánk tehát nagyon lassú menetű ép azért, mert olyan mély járatú. „*Eredmények*“-ről beszélni bolondság és vakmerőség volna. Szántásról és magvetésről lehet szó csupán, alázatos, türelmes, reménykedő, csöndes munkáról... Nagyon soká lesz az még, amikor már „*látszani*“ is fog a munkánk eredménye! A föld alatt, a mélyben, titkon és láthatatlanul az Isten keltegetheti az elvetett magot, az megcsirázhatik s *élővé* lehet s mégis csak nagysokára búvik ki a felszínre, hogy láthatólag növekedjék tovább. Így a Krisztus Szent Lelke is titokban elrejtve elkezdti a maga munkáját a szivekben, az elhintett drága magból életet kelt, már el is döntötte a maga diadalát az emberszíven s mégis, *láthatóvá* csak azután lesz a munkája a világ előtt. És amikor látható és nyilvánvaló lesz az Ő győzelmes munkája, akkor sem e világ szerinti eredményekben nyilatkozik meg. Akkor sem fog fényes szervezetekben és nagy akciókban megmutatkozni, hanem csupán abban, hogy egy-egy megváltott s újjászületett papné szíven keresztül egy parokhia melegebb és fényesebb lesz, egy kis család és egy gyülekezet boldogabb. Akkor is csak abban, hogy egy legyőzött papné szíven keresztül, mint a széttört nárdus-szelencéből szerteárad a Krisztus szeretete, alázata, engedelmes, magafeledt áldozatossága — csöndesen, zaj nélkül, diadalmasan.

Akinek ez kevés — ám lássa; de akinek ez elég, mert megérti hogy ez a legnagyobb, amit Isten velünk el akar érni, az jöjjön hozzánk és közénk, hadd végezhesse el bennünk és általunk áldott terveit és akaratát a mi Urunk Jézus Krisztus!

P. M.

Egyházi Szemle.

Marosvásárhelyi nagy napok.

Az egyházkerületi lelkészi belmissziói kurzus, a II. lelkészi értekezlet és református nagy-gyűlés szeptember hó 10—13. napjain folytak le a marosvásárhelyi kollegium és egyházköz-ség vendéglátó otthonában. Az állandóan érdeklődő nagyközön-ség lelkes részvételének keretében több mint 100 lelkész, sok tanító és tanár vett részt kitartó, odaadó módon a hatásaiban bizonyára maradandó, egyes részleteiben feledhetetlen maros-vásárhelyi nagy napokon. Nagy sajnálatunkra történt, hogy püspökünk betegeskedése miatt nem lehetett jelen és nem vezethette személyesen a tanácskozásokat; helyette az ehker. főjegyző elnökölt. A mi lapunk természete és keretei arra utal-nak, hogy a részletes leírás és tudósítás helyett, amely a Ref. Szemle feladata, a nagy napok tanulságait összefoglalva, egy áttekintésben örökítsük meg ennek a *kilétünket és feladatainkat öntudatosító* kálvinista megmozdulásnak jelentőségét.

Mindenekelőtt sajnálatunkat kell kifejeznünk afelett, hogy a 4 teljes napra tervezett belmissziói kurzus s az 1 teljes napra tervezett lelkészi értekezlet a helyi körülmények kényszere foly-tán 3 napra zsufolódott össze s ezzel nemcsak a túlterhelés veszedelme lett felidézve, de a tervezet teljessége és belső egysége is összetört. Némely, igen fontos kérdések tárgyalása (a vallástanítás felekezeti és állami iskolákban; a falusi és városi népnevelés kérdése; a lelkipásztor önnevelése) egészen elmaradtak, a tervezet rendje pedig összekuszálódott s az egyes előadások nem genetikus rendben folytak egymásután. Jövőre nagyobb körültekintéssel és alaposabb előkészítéssel kell élnünk az egyházkerület ezen egyetemes, legjelentősebb évi össze-jövetelének megrendezésében, mert az a hatás, amit gyakorol-nunk szükséges és kívánatos, olyan elsőranguan fontos, hogy megzavarása vagy gyöngítése kibeszélhetetlen kárt jelent anya-szentegyházunk jövőjére.

Meg kell azonban állapítanunk, hogy a végzett munka még ebben a csonkított és összefüggéstelen formájában is Istennek meghálálhatatlan jótéteményeivel gazdag áldást közölt a lelkekkel. Csoportosítva a munkát, röviden a következőket állapítjuk meg:

1. A *reggeli és esti bibliaórák* a Péter 1. levelét dolgozták fel áhitatok formájában. Ezeket Tavaszgy Sándor, Makkai Sándor, Kovács Benedek, Nagy András, Hegyi András, Kósa Mihály tartották. A bibliaórák az áhitat céljait helyesen szolgálták, azonban kétségtelenül kialakult annak a szüksége, hogy egy hélig tartó összejövetellek tervébe jövőre valóban bibliaórák iktattassanak be, amelyek a rendszeres bibliatanulmányozás alaposágával, módszerével és áldásaival a közvetlen lelki gyarapodáson túl egy, a bibliából táplálkozó lelkipásztori életrend titkaiba is bevezessék a résztvevőket.

2. A *belm. kurzus előadásai* a tervezet szerint két szempontot tartottak szem előtt: a lelkipásztor önnevelő és gyülekezetnevelő munkáját, tehát egyrészt benső, lelki kérdéseket, másrészt kiható, főleg módszerei kérdéseket. A kurzuson ezt a kettős célt a következő előadások szolgálták: a lelkipásztor önnevelésére vonatkoztak *A nép lelki rajza* (dr. Imre Lajos), *Vallásos életgyakorlat a lp. házában* (dr. Gönczy Lajos), *Mire kötelezi a lp.-t kálvinizmusa?* (dr. Tavaszgy Sándor), *A lelkipásztorok barátsága* (dr. Gönczy Lajos). A lp. gyülekezetnevelő munkájára vonatkozó előadások voltak: *A ref. nőnevelés* (Pilder Mária), *Lelkipásztori munka a hives családi életén belül* (Hegyi András), *Kultuszunk hiányai és a teendők* (Muzsnay László), *A hives nevelése a sakramentumokkal való élésre* (Vásárhelyi János), *Az igehirdetés válsága* (Makkai Sándor), továbbá Friedrich Niebergall marburgi professzornak, a kurzus illusztris vendégének 3 előadása: *Bevezetés a praktikus dogmatikába*, *A vallástánítás modern útjai* és *Az evangelizáció munkája*. Az összes előadásokat igen termékeny megbeszélések követték, melyekben a kurzus legjobb tagjai vettek részt.

3. A *lelkészi értekezlet* három nagy kérdést tárgyalt három előadás kapcsán. A *hiveseknek áldozatkészségre való nevelését* (Nagy Géza), *A szekták elleni küzdelmet* (Farkas Jenő) és *A jövőndő magyar intelligencia nevelését* (Makkai Sándor). Itt a cél a közérdeklődés sugarában álló s a hivatalos egyház és a hives együttes, tényleges munkáját és intézkedéseit igénylő aktualis nagy problémák öntudatosítása volt. Az értekezlet ezt élénk megbeszélésekkel igen eredményesnek ígérkező módon végezte.

4. A *vasárnap d. e. ünnepélyes istentiszteleten*, amelyen a város és a vidék közönsége zsúfolásig töltötte meg a várbeli nagy templomot, Tavaszgy Sándor imádkozott, Juhász Albert hirdette az igét Esdr. 8. 21—30 alapján, a ker. ember örökkévaló reménységeinek bizonyosságáról és Makkai Sándor mondott záróimát és áldást.

5. A *ref. nagy-gyűlés* hatalmas közönsége előtt a betegsége miatt távollevő dr. Bene Ferenc előadása olvastatott fel *Az igazi ref. ember mint állampolgár* címen, amelyben ünnepélyesen manifestáltuk békés és munkás szándékainkat az

állam konszolidációjában ; azután *Vásárhelyi János* tartott hatalmas, szívbemarkoló előadást az igazi ref. ember *egyháztag-ságának* eszményéről. Az elnöki megnyitó és záró imát és beszédet *Makkai Sándor* tartotta.

A jelzett program keretében nagy jelentőségű lelki munka folyt le. Sajnos, nincs terünk az egyes előadások és megbeszélések részletes ismertetésére. — talán az előadások egyikét-másikát lapunkban közölhetni fogjuk — itt csak általánosságban kell megállapítanunk azt, hogy a résztvevő lelkesedés úgy az önépítés, mint a gyülekezeti munka kérdéseiben nagy egyöntetűséggel foglalt állást egy komoly, evangéliumi alapon álló és határozottan kálvinista öntudattal végzendő munka mellett, amely népünk, egyházunk életének megújítását és élet-erőssé tételét szigorúan és teljes őszinteséggel az evangélium erőivel óhajtja véghezvinni s bensőséges és lelki egyház által akarja a jövőt biztosítani. Nagy örömmel és reménységgel láttuk a konferenciákon és gyűléseken felsorajadni és érni a lelki, élő egyház magvetését, amelyet lapunk eleitől fogva teljes őszinteséggel és elszántsággal szolgált a hivatalnok-egyház, az intézmény-egyház, az akta-egyház idejétmult és élettelen romhalmaza ellen. Az előadások és megbeszélések összességéből az a bizonyosság emelkedett ki, hogy az egyháznak, ha valóban egyház, a nép megtartására nézve olyan útjai vannak, amelyek a világ számára megközelíthetetlenek és általa el nem zárhatók, viszont alkalmasok a világ szellemének csendes, áldott átalakítására. Épen ezeknek az útnak öntudatosítása volt e napok főeredménye s lesz a jövő megvalósítandó feladata.

Bár meg kell elégednünk az előadások és megbeszélések ilyen általános jellemzésével, mégis ki kell emelnünk közülök a *Niebergall* professzor munkájának rendkívüli jelentőségét. Maguknak az előadásoknak ismertetését itt is mellőznünk kell, azokat a Ref. Szemle közölni fogja, — hanem annál inkább rá kell mutatnunk arra az öröndetes jellemző tényre, amely nyomukban fakadt. *Niebergall* professzor ritka őszinteséggel, csodálatos szellemességgel és ragyogó készséggel tett bizony-ságot előadásában és beszélgetéseiben az általa világhírűen képviselt *liberális teologia* elvi és gyakorlati eszményei mellett. A konferenciák résztvevői pedig teljes bátorsággal és öröndetes öntudatossággal tettek bizony-ságot amellelt, hogy a kisebbségi helyzetben élő református magyar egyház számára ez a teologia már *nem bir elég megtartó és építő erővel*. Az öntudatos, határozott kálvinista világnézet és életeszmény pozitívebb, fundamentosabb, építőbb és zártabb teológiát követel a lelkipásztori munka alapjául, a *kálvinista teológiát*, amely a keresztyénségnek speciális tényeit : a kijelentést, a predestinációt, a keresztt megváltó hatalmát, az újjászületést, a Szent Lélek Isten uralmát és szolgálatát egy pillanatig sem homályosít-

hatja el és mellőzheti akkor, amikor Isten uralma alatt álló és lélekben győzhetetlen népet akar nevelni, hogy el ne vesszen, hanem éljen. A liberálizmus a maga humanizmusában és intellectuálizmusában a keresztyén életnek és nevelésnek számtalan lehetőségét akarja jogosúlnak elfogadtatni s tisztára etikai becsléssel dolgozik, melyben a keresztyén ténye csak egyik s nem a döntő pont; a mi életszükségletünk „csak“ a keresztyén, annak szellemében való újjászületés és élet. Nagy és döntő eredménynek kell tekintenünk azt, hogy az az erdélyi ref. papság, amely ezelőtt csak két évtizeddel még ennek a liberálizmusnak kultur-eszményein hevülve, erőtlenül és hatástalanul vergődött a világnézetek romboló árában, ma hatalmas bizonyosságot tesz az *egyetlen* út mellett, amely az életre vezet és vállalja a kálvinizmus határozott, kemény, kizárólagos programját: a Krisztus keresztyének predikálását, az „*isteni bolondságot*“, amellyel tetszik az Istennek, hogy megtartsa ezt a világot. De ennek az eredmények kialakulása közben a leghatározottabban éreztük, mélyen megszivlelendő tanulság-képen élénk állani egy elhanyagolt, komoly feladat munkálását. Mihelyt u. i. a nagy és döntő *elvi* kérdésekre került a sor, azonnal meglátszott papságunk nagy többségének *teológiai* *készségében*, tudományos, elvi fegyverzetében a fogyatékos és gyöngeség. Az utóbbi évek lelkeszi konferenciáin túlságos egyoldalúsággal és felületes pragmatizmussal az u. n. *gyakorlati* kérdéseket helyeztük előtérbe és kizárólagosan ezeket tárgyaltuk. Am a szellemi és lelki munkában a mély és szolid tudományos alap hiánya végzetes *gyakorlati* következményekre vezet. Csak a döntő *elvi* kérdések tehetik *őszinte*, az egész lelket próbára tevő és kihívó, vallomásra kényszerítő és bizonyosságtételre ösztönző tényezőkké e konferenciákat. Niebergall prof.-nak első sorban azt kell megköszönnünk, hogy megbecsülhetetlen őszinteségével és becsületes *elvi* állásfoglalásaival kényszerítette a konferencia tagjait *elvi* alapokra állani és teológiai meggyőződésüket revideálni, vagy nyíltan kifejezésre juttatni. Lelkipásztorok életbevágó kérdéseikről másképp, mint öntudatos teol. világnézetük alapján állva, nem tárgyalhatnak se egymással, se ellenségeikkel. Azért a marosvásárhelyi nagy napok legértékesebb tanulsága az marad, hogy jövőre a lelk. konferenciákon nagy súlyt kell helyezni a lelkipásztorok *teológiai világnézetének öntudatosítására*, mint a lp.-i munkának, a gyakorlati építő munkásságnak egyedül megbízható alapjára. Kettő legyen kizárva egyházunkból: *a gyümölcstelen elmélet és az öntudatos elveket nélkülöző felületes, üres gyakorlat.* Mindenki szívlelje meg e kettős tanulság őt illető részét és készüljön az áldott kezdet boldog és gyümölcsöző folytatására, amit hozzon meg végtelen gazdagságának jótetszéséből az isteni Kegyelem!

M. S.

Lelki munkáink válsága.

(Az egyher. belm. jelentés s belm. bizottsági gyűlés eredményei.)

Egyházunkban a lelki munkák jövője határozottan nagy nehézségekkel küzd. Ezeket a nehézségeket a következőkben látjuk: Először nyilvánvalóan e nehézségek egyik nagy része abból a régi szellemből indul ki, mely még ma is megvan, sőt igen sokaknál uralkodik: hogy ezeket a munkákat valami hivatalos, intézményes, parancsszóra elrendelhető és végezhető dolognak tartják. Egyik ember végzi ambicióból, mások kényszerűségből, a harmadik hiúságból, pedig minden munka, melyet az Isten országában más okból, mint Isten országa iránti szeretetből végeznek, nemcsak semmit sem használ, hanem épen ront. Ugyane szellemnek egyik mellékhatása az, hogy a lelki munkákat kezdik valami varázsszernek tekinteni s sokan vannak, akik azt reménylik, hogy egy presbiteri konferencia, vagy egy akármilyen vasárnapi iskola már biztosítja mindazon bajok elmulását, melyek gyülekezeteinkben vannak, akkor is, ha ők maguk semmit sem csinálnak. Vagy a másik oldalon az intézménykór pusztít, melynek áldozatai azt hiszik, hogy mindent csakis hivatalosan és intézményesen lehet elintézni s míg magáról a munkáról fogalmuk sincs s a pásztori lélek teljes hiányában, megszervezik a vas. iskolát, ifj. egyesületet, stb. Ebbe a kategóriába esnek azok, akik tekintet nélkül arra, hogy az illető lelkileg megfelelő-e vagy nem, hivatalosan kényszeríteni akarják pld. a tanítókat a vas. isk. vezetésére s hiába magyarázzák nekik, nem akarják megérteni, hogy ezzel épen rosszat tesznek és megsemmisítik a munkát. Nem akarják belátni azt, hogy ha valaki pap, vagy tanító, még nincs kiváltsága az Uristentől arra, hogy monopolizálja a munkát és, hogy nagyon sok pap és tanító van, köztük esetleg épen ők, akiknek, bár hirdetik, semmi közük lelkileg az Igéhez.

Ezek a nehézségek az egyes gyülekezetekben megakadályozzák a munkát és reménytelenné teszik azt. Emellett azonban ott vannak azok az akadályok, melyek a munka kiépítésében látszanak meg. Az egyes egyházmezők belm. előadói közül sokan dolgoznak a maguk körében, de erről a munkáról, leszámítva az ünnepélyes harangszentelési magasan járó prédikációk alkalmait, melyekről az értesítés a Szemlében megjelenik, nem tud senki, főként nem tud az egyh. ker. bizottság, melynek feladata volna pedig ezt figyelemmel kíséreni. Így épen az az ok, mely miatt a belm. ügye rendezésre szorul, hogy t. i. az egyes munkákat segíteni és támogatni lehessen, ma is fennáll, mert az egyes helyeken folyó munkák époly elszigeteltek, mint voltak azelőtt. Az egyh. megyei előadónak az a feladata, hogy az egyes gyülekezetekben figyelemmel kíséren az eseményeket és segítséget nyújtson, alig volt eddig megvalósítható valahol. Hát még az, ami pedig keresztyén evang. mun-

kánál elképzelhetetlen, hogy hiányozzék, a munkások lelki együttműködése, találkozása, Isten Igéjéből való együttes erőmerítés, együtt való imádkozás, ez annyira álom, hogy nem is érdemes róla beszélni. Pedig míg a lelkészek és munka többi vezetői nem keresnek ilyen találkozásokat, melyeken együtt merüljenek el az Igében, együttes imádkozással vigyék a maguk munkáit Isten elé és az Ő színe előtt beszéljék meg azok kilátásait, addig hiába „csinálunk belmissziót” mert abból sem egyházunk, sem az Isten országának haszna és előmenetele nem lesz. Egyházunknak ez a nagy fogyatkozása, mely más terein is az egyházi életnek már érzeteti megerősítő hatását, a lelki munkák terén egyenesen megbénító és az egészet sikerelenné teszi.

De ami a lelki munkák egészének áttekintését illeti, abban is meg kell állapítanunk a hátramaradást. Az egyházker. belm. bizottság még nem találta meg teljesen feladatát ebben a munkában és nem lett még az az egyházkerületre nézve, amivé Isten akarta s amivé lennie kell. A hivatását ennek a bizottságnak eleinte is úgy láttuk, hogy ne csak intéző és felügyelő szerve legyen az ilyen munkáknak, hanem az egész lelki munka ébresztője, inspirálója, amelynek összefüveteljei ne csak kész eredményekkel számoljanak, hanem komolyan mérlegeljék Isten országa teljesedésének lehetőségeit az egyház kebelében, a bizottság minden egyes tagja a maga körében lelkileg is keresvén az alkalmakat, hogy Isten országa ügyét előbbre vigye tanácsaival, a lelkek felélesztésével, a hozzája fordulók, vagy körébe esők közötti munkával. Erre természetesen egy alkalom egy évben, az is egy konferencia munkája után nem elégséges, *a Szabályzat, melyet, — akár jó az, akár tökéletlen — az egyhker. közgyűlése mégis elfogadott, amely ebben irányadó, elrendeli, hogy félvéenként kell ennek a bizottságnak össze- gyűlnie, a bizottságot munkaképesse nem is lehet tenni, csak ha alkalmat nyújtunk rá, hogy ez a gyűlés félvéenként meg is tartassék. Persze, ez megint pénzbe kerül, ami a kerületnek nincs és ismét itt vagyunk annál a kérdésnél, lehet-e, hogy az egyházat, mely utóvégre az Isten országáért van, ilyen okok akadályozzák célja szolgálatában? Nem abból kell-e kiindul- nunk, hogy a már meglevő munkákat is meg lehet szervezni úgy, hogy az a gyülekezetek megterhelése nélkül ezeket a ki- adásokat fedezhesse. Ahol presbiteri vagy egyéb konferenciát tartanak, ott egy vallásos estély jövedelme nemcsak a kész ki- adásokat fedezné, hanem jutna belőle bármily kis összeg arra is, hogy ha az külön kezeltetnék, olyan munkára volna fordít- ható, melynél egyelőre nem lehet anyagi sikert várni. A lel- készi konferenciákat is meg lehetne szervezni úgy, ha minden lelkész bizonyos összeget évente szánna erre a célra s ebből csökkentenék a kiadásokat azok számára, akik eltudnak menni. Ehez persze az kell, hogy én, ha nem tudok ott lenni a kon-*

ferencián, ne sajnáljam, hogy az én általam befizetett összegből a költségek csökkentése előnyeit egy másik testvérem élvezi.

Ilyen nehézségekkel foglalkozott a kerületi belmissziói bizottság *Marosvásárhelyen, szeptember 13 án* tartott gyűlésén. Kimondotta többek között, hogy kérni fogja a bizottság fél-évenként való összehívását, különösen olyan alkalommal, mikor valami egyéb gyűlés is tartanik, melynek tagjai között a bizottság tagjai közül többen ülnek; azután, hogy a egyh. megyei előadók jelentései rendszeren beküldendők, hogy az Igazgatótanácshoz beadott kérdőív minta a tagokkal való közlés után kinyomatásra beterjesztendő, vagy kinyomatására javaslat teendő, hogy az Igazgatótanácsot megkeresi, hogy a lelkesi kurzusokat ezentul vidéken tartsa s lehetőleg gondoskodjék olyan állandó helyiségről vidéken, ahol ezek a konferenciák tartassanak, hogy az egyh. megyei értekezletek is megtartassanak, hogy a kerület egészét érdeklő belmissziói kérdésekben a bizottság nélkül döntő határozatok ne történjenek, mint ahogy történt pld. a szászvárosi kollegiumban felállítani szándékolt belmissziói intézet tervével, amelyről a bizottság — a szabályzat határozott rendelkezése dacára — semmit nem tudott s abban soha meg nem kérdeztetett.

Kétségtelen, hogy *a lelki munkák válságban vannak egyházunkban*. Most fog elválni mi lesz kelőle, egy sikertelen kísérlet, egy újabb próbálkozás-e, melynek eredménytelensége esetén a történelem, mint egy be nem vált útát fogja emlegetni vagy az, aminek szent meggyőződésünk szerint Isten akarja, hogy legyen: *az egyház lelki megújulása*. És ez a válság nemcsak e munka, de az egész egyház válsága, melynek életkérdése: akar-e az egyház egészen komolyan Istennek szolgálni és Reá bízni magát, vagy még mindig a saját erejében, az intézményekben s más ilyenben bízik. De, hogy az egyházunk e megtérése bekövetkezik-e azért egészen bizonyosan mi, annak *jelenlegi vezetői* vagyunk felelősek. Az egyházkerületi belmissziói bizottság tagjai is — amennyiben abban a szerencsében részesülnek, hogy a bizottságot nem pihentetik, hanem a Szabályzat értelmében a belmisszió munkáját tényleg reá bizzák.

I. L.

Megjegyzés. Tudjuk, hogy azok a testvéreink, akik lapunkat *el szokták olvasni*, a fenti cikkben röviden érintett nagy kérdés itt nem concretizált részleteinek meglátására is eljutnak. Buzgón kérjük a kegyelem Istenét, adjon Szentlelket, figyelmeztetődül azoknak is, akik *segíthetnének* a bajokon, de sokkal fontosabbnak *képzelt* aktacsomóikba merülve lapunk elolvasására és megszívlelésére nincs idejük.

A theologia jubileuma.

Október 4-ikén egyházunknak s az erdélyi magyarságnak nagy ünnepe volt. A kolozsvári theologiai fakultás megnyitásának harmincadik évfordulóját ünnepelte a magyar egyházak, társadalom, intézmények, az egyházkerület, a volt tanítványok feledhetetlenül impozáns részvétele mellett. A délelőtti ünnepélyen a püspök úr prédikációja, Tavaszgy igazgató emlékbeszéde, s az üdvözlések, a délutáni akadémiai estélyen Makkai professzor ünnepi beszéde, Reményik Sándor versei s művészi számok tették ki az ünnepély műsorát. Közben a temetőben is volt egy megható mozzanat: Szász Domokos és Kenessey Béla síremlékének megkoszorúzása. A szép ünnepség hatalmas bizonyágátétele volt a theologia harminc éves munkája komoly, maradandó jelentőségének. Az erdélyi egyházkerületnek Isten előtti dicsekedése lehet az, hogy az egész magyar református-ságban elsőnek ismerte fel és fogadta el a lelkészképző főiskola irányító jelentőségét az egyház lelki és szellemi életében s bizalommal tette le ennek a munkának vezetését a theologia tanárainak kezébe. Ezt a bizalmat a theologia igyekezett is meghálálni azzal, hogy teljes lélekkel vette ki részét az egyház életének minden reá bízott nagy kérdése megoldásából. Az ünnepségre való visszaemlékezésben előttünk ez alkalommal a theologia igazgatójának beszédéből főként az a mozzanat elevenedik meg, egész egyházunk számára szóló komoly figyelmeztetés gyanánt, amelyben felmutatta, hogy a körülmények sajátos alakulása folytán a harmincéves periodusok mindig változatos fordulatokkal végződtek az erdélyi lelkészképzés és theol. tudomány történetében. Szomorúan emlékeztetessé váló dátum itt a harmincas év, mert ez mindig a theologia áthelyezését jelentette egy még be nem gyökerezhetett környezetből egy új és előkészítetlen környezetbe. Ez az oka annak, hogy a theologián nem tudott tradíció fejlődni s hogy a felfelé lendülés nemes vonala folytonosan megtöretett. Sajnos, az áthelyezési akciónak csak kisebb részben voltak egyetemes indítókai, nagyobb részben mindig személyi érdekek játszották a szerepet. Azt hisszük, némely jeleiből az időknek, hogy a jubileummal kapcsolatban ismét szükséges figyelmeztetni egyházunk lelkiismeretét: a harmincéves kolozsvári theológiát tradícióképző és gyökereit mind mélyebben és szélesebben ágaztató munkájában nem háborgatni, hanem segíteni kell. Most végre az lett ez az intézet, a mivé az egyház életében lennie kellett, a kerületnek tehát ezt a legfőbb és legéletteljesebb intézményét legédesebb gyermekeként táplálnia és erősítenie kell, hogy minden eshetősége közt az állhatatlan időknek életforrása lehessen az egyház lelki megújulásának. Jól tudjuk, hogy a körülmények egyelőre a theológiától, s ami ezzel természetesen összefügg: a lelkipásztori testülettől és munkától a vezetőség többségének

figyelmét az iskolák, tanítók, tanárok felé terelték. Sőt némely olyan tuzások is hangot kaptak néha, mintha az egyházban, a Krisztus egyházában megkülönböztetett fontossággal ezek az utóbbiak volnának a jövőre szinte kizárólagos biztosítékai és pedig az előbbiek hátrányos megítélésével kapcsolatban. Mi a mérsékelt, igaz álláson vagyunk. Mi egyháznak tartjuk az egyházat s azt valljuk, hogy iskola, tanár és tanító annyit ér, amennyi közvetlen kálvinista vallásos erőt tud sugározni, tehát nekünk elsősorban öntudatosan hívő lelkek és minden téren lelkipásztori munkát végző emberek kellene. Mi a tanítókat és tanárokat is, hívatáskörük aránya szerint először komoly és képzett lelkészekké szeretnők tenni s csak azután alkalmazni őket a nevelés és tanítás munkájában. Ezzel lehetlenné is volna téve a jövőre minden félreértés, meddő egyoldalúság és kicsinyes vagy rosszakaratú egyházpolitika. Egy bizonyos egyházunk döntő kérdése a legtágabban és legdifferenciáltabban értelmezett lelkészképzés, amely mindenféle egyházi hívatásban csakis arranevelt lelkésszel dolgozik s így szerintünk a gyakorló lelkészek, a tudós theológusok, a koll. tanárok, a tanítók és a presbíterek nevelése egyaránt belekapcsolandó a theologia munkájába, hogy egységes lelkét onnan kapja meg. És így állván a dolog, arra kell törekedni, hogy a kolozsvári theologia második harminc esztendeje ne gyökértelen új kezdés legyen, hanem organikus kiterjeszkedés és izmosodó terebélyesedés a már végre megszilárdult, indult s termékenynek bizonyult harmincéves gyökéren.

Irodalom.

AZ ÚT kiadóhivatala kiadni készül egy havonta megjelenő bibliaolvasó kalauzt „Áhitat Percei” címen. Ez havonta 4—8 oldalon jelennék meg és használható volna úgy magánosok mint családok csendes órái számára, ezenkívül biblia-köri tagoknak, vasárnapi iskolásoknak és szórványokban való terjesztésre. Hétköznapi istentiszteletekre is alkalmas textusgyűjtemény. Egy szám ára 1'50 lei 20 pld. ára 20 lei lesz, s az irat különlenyomat lesz AZ ÚT számaiból.

Mivel ezt csak kellő számú megrendelő esetén tudjuk kiadni, tisztelettel kérjük a nt. lelkész urakat, szíveskedjenek értesíteni AZ ÚT kiadóhivatalát, hogy hány példányt tudnának elhelyezni havonta gyülekezetükben, ez iratból.

Az „Áhitat Percei” AZ ÚT novemberi számából különnyomat alakjában jelenik meg. Megrendeléseket intézni kell:

AZ ÚT kiadókivata

Cluj—Kolozsvár, Calea Victoriei 38.

Megjelent a

VASÁRNAPI ISKOLAI TANÍTÁSOK

Gottfried Fankhauser: „Der Weg Zum Kinde” című folyóirata alapján készült mű három kötetben, Vasárnapi iskolai tanítók számára az egyélen rendszeres, teljes, nélkülözhetetlen vezérkönyv. A három kötet ára 180 lei. Kapható „AZ ÚT” kiadóhivatalában.

Előfizetések nyugtázása. Július hó 1-től október hó 1-ig a következő előfizetési díjak folytak be: Demeter Antal Bitá 125, Ref. egyh. község Vista 50, Kováts Gyula Domokos 75, Bokor Márton Bhunyad 75, Sátor Dávid Szinerváralja 150, Varró Mózes Ujváros 150, Veress Imre Iriny 80, Végh Árpád Egeres 75, Ajtai Géza Gejes 100, Csiky József Medgyes 150, Régeni István Gy.-fehérvár 150, Egyházközség Székelykövesd 300, Farkas István Lisznyó 325, Fosztó György Jedul 150, Kádár Ernő Zágon 300, Vass Lajos Sz.-görcsön 300, Gulya Géza Nagyvárad 75, Agyagási Károly Mikeszása 100, Boldizsár György Mohi 360, Lengyel József Abaújszina 180, Szutor Jenő Beregszász 360, Szabó Gyula Csomakörös 225, Patai Lajos Páris 180, Dr. Mátyás Ernő Sárospatak 150, Oláh Sándor Káranly 150, Fogarassy Bálint Ágya 100, Adorján Antal Nagysajó 150, Vadai Béla Alcsel 100, Farkas Károly Kanada 100, Nagy András Ny.-szibenedek 75, Klozer György M.-Vásárhely 150, Biró Mózes Ákosfalva 75, Ref. lelkészi hivatal Hidelve 150, Kádár Miklós H. 150, Péter Károly H. 200, Vásárhelyi Boldizsár H. 150 lei.